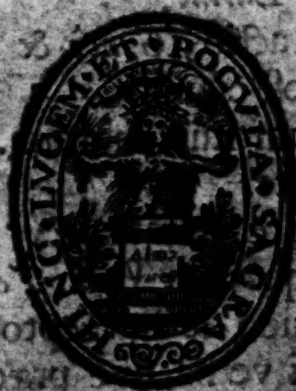

EPITOME
Colloquiorum
ERASMI,
CONTINENS IN SE
communiores quotidiani
sermonis formulas.

Editio novissima, superioribus
longe correctior.

CANTABRIGIAE,

Excudebat **ROGERUS DANIEL**
Academix Typographus.

1634.

Hexastichon ad pueros.

HEus puer, ingenuis mentem virtutibus orna,
Imberbis discas verba Latina loqui.
Crede mihi, haud pulchro radiâtes gémulæ in auro
Splendida nec byssus purpureæ ve togæ,
Ingenium exornant pueri, quantum inclyta virtus,
Ingens quam sequitur gloria, fama, decus.

*Secunda Editioni accessere,
qua sequuntur.*

Precatio dicenda, cum manè surgitur.

Precatio ante cibum sumendum.

Benedictio mensæ ante degustationem, *Gracè & Latinè.*

Gratiarum actio, *Gracè & Latinè.*

Precatio post cibum.

Precatio dum itur cubitum.

Pro docilitate.

Pro docilitate pietatis, *Ex Psalm.*

Comœdia quædam *Joan. Textoris.*

Dialogus Pueri & Præceptoris.

Decem Dei verba, sive præcepta.

Ad virtutis studium adhortatio.

EPI-

3
EPI TOME COLLO
QUIORUM.

Ex, proœmio Præcepta.

Non temerè docet quidam, ut salutem
libenter. Comis enim & blanda salu-
tatio sæpe conciliat amicitiam, inimi-
citiam diluit, certè mutuum bene-
volentiam alit, augétque.

Urbanitas est, salutare obvios, aut eos qui nos
adeunt, aut quos adimus ipsi colloquendi gratiã.
Item operis aliquid agentes, cœnantes, oscitantes,
singultientes, sternutantes, tussientes,

In rictu crepitũve ventris salutare, hominis est
plũs fatis urbani. Sed incivilius etiam, cum salu-
tare, qui reddit urinam, aut exonerat alvum.

Urbanum est, addere cognationis & affinitatis
titulum, nisi cum habeant aliquid odii: tum enim
præstat abuti plausibilibus, ut pro noverca, *Ma-
ter*; pro privigne, *Fili*; pro caligarie, calcearie, *Vir-
tute* honorande.

Senes, ignotos adolescentes *Filiorum* cogni-
mento salutant. Adolescentes vicissim illos, aut
Patres, aut *Dominos*.

Salutandi Formula in primo congressu.

Salve, pater amantissime.

Salve, mea matercula. Salve, mi frater.

Salve, præceptor observande.

Salvete, condiscipuli. Salvus sis.

Salve plurimũ, amicorum optime.

Salve, vir ornatissime, spectatissime.

Salvete pariter omnes.

Salvete, quotquot adestis, unâ salute omnes.

Salve, congerro lepidissime. Salvete, belli homines.

Salvete iterum atque iterum.

Salveto, ancillula annos nata quindecim.

Salve, puella annorum octoginta.

Salvere te jubeo. Salutem tibi precor.

Respondendi Formula.

Et tu salve. Salvus sis tu quoque.

Et tu tantundem, Nicolâe. Et tu salve perpetuum.

Salve tantundem, mi Petre. Idem tibi precor.

Bene precandi FORMULAE.

Et bene precari, salutationis genus est.

Convivis.

Sit felix convivium. Bene sit universo coetui.

Precor omnia lara omnibus vobis.

Deus bene fortunet vestrum convivium.

Sternutanti.

Sit faustum ac felix. Servet te Deus.

Sit salutiferum. Bene vertat Deus.

Auspicienti quippiam.

Sit felix & faustum rei publicae.

Bono sit omnibus, quod instituis.

Bene vertat Deus, quod agis.

Bene fortunet Christus Optimus Maximus, qui
in manibus est.

Faveant Superi tuis conatibus.

Feliciter cedat, quod instituis.

Prosperè succedat, quod auspicias.

Bonis avibus coepta res, melioribus exeat.

Proficiscenti quopiam.

Precor, ut bonis avibus hunc abeas, melioribus redeas.

Opto tibi felicem cursum, & recursum feliciorem.

Sit iter latum, redeas latior.

Bonis auspiciis solvas anchoram. (sentia)

Utinam ista profectio succedat tibi ex animi sen-

sospitet te Jesus Optimus Maximus.

Superi propitii te nobis incolumem restituant.

Servet te Deus, animæ dimidium meæ.

Opto tibi reditum incolumem.

Respondendi Formula.

Maximas tibi gratias ago. Precor tibi vicissim.

omnia læta.

Servet te Deus interim quoque incolumem.

Faxit Deus, ut omnia utrique cedant ex sententia.

Valedicendi Formula.

Bene vale. Valete omnes.

Cura, ut quàm rectissimè valeas.

Valetudinem tuam cura diligenter.

Vale quàm optimè. Vale in crastinum.

In hoc biduum vale.

Cura, ut sit mens sana in corpore sano.

Respondendi Formule.

Dabitur quidem opera.

Valebis tu quoque. Et tu valeas.

Tibi vicissim precor prosperam valetudinem.

Faxint Superi, ut aliquando rediens incolumis,

vos incolumes offendam.

Epitome Colloquiorum

Amicum, de termino itineris, percontandi Formulæ.

Quò tu nunc abis? Quò vadis?

Quò, noster Leonarde? Quò te confers?

Quò nunc se proripit ille?

Quò te, Mœri, pedes? Quò properas?

Quonam hinc abiturus es? Quò nunc iter est?

Respondendi Formulæ.

Confero me domum.

Recipio me in patriam. Eo in scholam.

Ibo hinc ad forum, empturus panem, papyrum, &c.

Rus hinc concedo.

Eo ad macellum, allaturus obsonia.

Ex consilio parentum meorum Witenbergam proficiscor, ad ampliorem ingenii cultum capiendum. Propediem, ut à patre percepi, hinc abiturus sum. Commigraturus sum Norinbergam, Basileam, Lutetiam.

Salutandi per alium Formulæ.

Frobenium jubebis meo nomine salvere.

Erasmiolum meâ causâ salutabis diligenter.

Matri, quàm potes officiosissimè, ex me salutem dicito.

Dic me omnibus omnia læta precari.

Salutabis mihi sodalitatem diligenter.

Amicos omnes meis verbis salutato.

Fratri ex me salutem dicito.

Salutes omnes, qui te de me percontabuntur.

Respondendi Formulæ.

Faciam diligenter, ac sedulò. Curabo. Fiet.

Dabo

Dabo operam. Effectum reddam. Curabitur.

Formula bene precandi, Contrahenti

Matrimonium.

Precor, ut hic contractus commodo bonoque sit utrique.

Precor, ut hoc matrimonium voluptati sit omnibus nobis.

Utrique vestrum faustum felixque sit, precor. Adsit Deus.

Formula bene precandi in novi

anni initio.

Precor, ut hic annus tibi lætis auspiciis ineat, lætioribus procedat, lætissimis exeat, ac sæpius recurrat semper felicior.

In exortu diei.

Precor, ut hic dies tibi candidus illuxerit.

Precor, ut hic sol felix surrexerit.

Sit felix exortus diei. Bonus dies.

Opto tibi bonum diem. Prosper sit tibi hic dies.

Respondendi Formula.

Sit utrique nostrum prosperrimus.

Habeo gratiam. Idem tibi reprecor.

Gratia Deo.

Ego tibi vicissim multa secula felicissima precor.

Amo te.

Cupio quæ vis omnia. Amandus es.

Benignè dicis. Comis es.

Instante nocte.

Opto tibi noctem prosperam.

Precor tibi noctem placidam.

Contingat tibi felix somnus.
 Det tibi Deus placidam quietem.
 Sit tibi fausta nox, Faustam degas noctem.

Respondendi Formula.

At ego tibi, pro una fausta, mille precor faustissimas.

Tantundem tibi precor.

Tibi vicissim precor quietem placidam.

Formula petendi quippiam à Præceptore.

Observande Præceptor, liceat mihi pace tuâ hoc die abesse à schola.

Amantissime Præceptor, fac mihi potestatem abeundi domum.

Liceat mihi permissu tuo exire, ad exonerandam alvum.

Fac mihi copiam exeundi, ut reddam urinam. Licet mihi permissu tuo exire, ad exonerandam vesicam.

Precor, ut sit mihi facultas hoc die laborandi in agro, prato, &c.

Abeundum est mihi rus, ex jussu parentis : precor ut id fiat pace tuâ.

Avocor hinc, præceptor observandissime, scribam parentum meorum literis : eam ob rem quam possum amanter te oro, ut hinc migrandi potestatem mihi concedas.

Primum, Quod me in tuam disciplinam humanissimè recipere dignatus es; deinde, Quod scholæ tuæ sectator fui; & fideliter, & accurate

tam literis bonis quam rectis moribus me
excolere studuisti, gratias tibi immortales
ago.

Humanissime vir, ego à parentibus meis missus,
Iudi tui famam excitus, huc appuli, ad uberiores
genioli mei eruditionem comparandam: quare
tam humanitatem amanter rogo, ut me in tuo
gregem recipere digneris. Do fidem, me in
omnibus, quod rectum erit, quodque tu iusseris,
facturum.

receptor,	{	emptum papyrus,
eto veniam		panem, &c.
undi domum,		cacatum, mictum.

Excipiendi redactem Formula.

Gratulor tibi adventum.

Bene factum, quod venisti.

Adventus tuus salvus, est mihi gratissimus.

salvum te advenisse, gaudeo. Gaudeo te advenisse.

Gaudeo mihi, quod advenisti.

Sospitem te adesse, volupe est.

Gratulamur tibi felicem reditum.

Respondendi Formula.

Ego vicissim lator, quod incolumis vos inco-
lumes offenderim. Gaudeo quoque, me salvum
invenire te. Aspectus tuus incolumis, vicissim mi-
hi jucundissimus est. Gratias tibi ago. Habeo
tibi gratiam.

PERCONTANDI FORMA

in primo congressu.

*Georgius, Livinus.**G.* Ex qua tandem corte aut cavea nobis ades?*L.* Quid ita? *G.* Quia malè saginatus, macie pel-
lucis totus, ariditate crepitas. Unde prodixis? *L.* E*Collegio montis acuti. G.* Ergò ades nobis onustus
literis. *L.* Imò pediculis. *G.* Pulchrè comitatusadvenis. *L.* Sanè nec tutum est nunc, viatorem ire
incomitatum. *G.* Agnosco sodalitium scholasticum.Ecquid novarum rerum affers è Lutetia? *L.* Illud in primis, quod, scio, tibi videbitur incredi-
bile: Lutetia Beta sapit, & Quercus concionatur.*G.* Quid tu narras! *L.* Hoc quod audis. *G.* Quid
ego audio! *L.* Hoc quod narro. *G.* Monstri simile.Oportet illuc fungos & lapides esse auditores, ubi
tales concionantur. *L.* Atqui sic res habet. Nonaudita narro, sed comperta. *G.* Oportet illuc plu-
rimum sapere homines, si sapit Beta & Quercus.*L.* Rectè conjectas. *G.* Valésne? *L.* Contemplare
vultum. *G.* Quin magis lotium iubes? An me putasmedicum? Non rogo quid valeas (nam facies lo-
quitur te bellè valere) sed quo modo tibi placeas.*L.* Corpus quidem bellè habet, sed animo malè est.*G.* At non valet, qui istac parte laborat. *L.* Sic res
habent meæ: corpus valet, sed agrotat crumena.*G.* Facile isti morbo medebitur mater.*Percontandi de valetudine Formula.*Ut valuisti usque? Quomodo tandem vales? Ut
vales? Quomodo tecum agitur? Satin' rectè vales?

Ut

Ut se res habent tuæ? Salvane res? Satin' salva res?
 Quid fit? Quid agitur? Fuistine semper prosperâ
 valetudine? Valuisti ex sententia? Ecquid vales?

Respondendi Formule.

Dei gratiâ bene valeo. Feliciter valeo.
 Optimè valeo, bellè, rectè : gratia Superis.
 Ego Dei beneficio perpetuò bellissimè valui.
 Semper prosperâ usus sum valetudine.
 Hactenus bonâ valetudine fui.
 Variè, ut sunt res mortalium.
 Prosperrimâ, incolumi, felici,
 Secundâ, prosperâ, integrâ, Basilicâ, Athleticâ,
 Anacronicâ semper fui valetudine.

Gratulatio de bona valetudine.

Maxime Superi, ut istuc sit perpetuum ac proprium.
 Istuc istuc audio.
 Voluptatem mihi nuncias.
 Istuc mihi auditu perquam jucundum.
 Vermonem istum audire ex te vehementer gaudeo.
 Istuc haud invitus audio.
 Oppidò lætor istuc audire ex te.
 Ut idem semper facias, opto. Tibi gratulor, mihi
 gaudeo.

Gratia Superis. Gratiam habeo Superis.

Percontandi & respondendi de recta

valetudine Formula.

GEORGIUS, LIVINUS.

G. Quo pacto vales?

L. Rectè, pulchrè, bellè, perbellè, bellissimè,
 superpulchrè, feliciter, commodè, minimè malè.

Ex

Ex animi sententia.

Valeo, ut volo potius quam ut mereor.

Basilicé, Paneraticé, Athleticé. G. Expectabam
ut diceres etiam Tauricé. Quid fit?

Quid agitur? L. Equidem nihil ago.

Otium ago.

Id quod vides ago, nempe nihil.

Sedetur, statur, legitur, scribitur.

Nihil fit, parum agitur.

De adversa valetudine, respondendi Formula.

Non admodum ex sententiâ valeo.

Valeo utcumque.

Ut possum, quando, ut volo, non licet.

Ut soleo. Itâ ut Superis visum est. Secus quam vel

Ut solent, quibus cum medicis res est.

Haud fanè commodâ sum valetudine; incommodâ, perquam incommodâ, infelici, adversâ, parum prosperâ, parum secundâ; malâ, infauftâ, imbecilli, dubiâ, mediocri, aliâ quam vellem:

Qualem opto hostibus meis.

Condolendi Formula.

Rem mihi fanè quam acerbam parras.

Vehementer doleo vicem tuam.

Dolet mihi infortunium tuum.

Sanè invitus istuc ex te audio.

Prohibeant Superi. Avertat Deus.

Bona verba quæso. Hic cupiam te vanum esse.

Consolandi Formula.

Bono sis animo oportet.

Forti infractioque sis animo.

Quando

Quando Superis ita vñum est; & quo animo ferendum, quod fors fert.

Ferendum est, non culpandum, quod mutari non potest.

Fulciendus interim est animus spe melioris fortunæ. Multum juvat animus, in re mala, bonus.

De morbi specie, egrotum percontandi Formula.

Quod mali genus est? Quis te morbus habet?

Quo morbo teneris? Quid morbi est?

Quid habes morbi?

Quis te tenet morbus? Num est hydrops?

Num dysenteria? Num febris?

Ad sanitatem gradus est, novisse morbum.

Respondendi Formula.

Nescio; & hoc laboro periculosus.

Negant esse febrim. Non est hydrops.

Opinor esse febris speciem.

De morbo, latius percontandi Formula.

Quam pridem te habet hoc mali?

Diu est quod teneris isto morbo?

Quantum temporis est, ex quo hoc te malum corripuit.

Quamdiu laborasti illo morbo.

Quoto die recurrit dolor.

Respondendi Formula.

Dies plus minus viginti. Ferme mensis est.

Jam tertius mensis est. Mihi seculum videtur.

Quotidie recurrit. Sæpius quam Eurypus.

De morbi causa percontandi Formula.

Unde suspicaris hoc collectum esse mali?

Qua ex causa arbitraris te in illū incidisse morbi?

Unde illum ortum tibi esse morbum censes?

Respondendi Formula.

Ex inedia. E frigore natum arbitror.

Ex putridis ovīs morbum ortum suspicor.

E vino plūs satīs diluto.

E crudis malis contracta est stōmachi cruditas.

Ex potatione longiore.

Ex immodico & intempestivo studio, hoc conciliatum videtur morbi.

G. Quin accersis medicum? L. Timeo, ne citius morbum augeat quā adimat. Metuo, ne pro remedio det venenum. G. Deligendus est igitur cū tutō fidas. L. Si moriendum est, malo semel mori quā tot pharmacis excarnificari. G. Fac igitur ut ipse tibi sis medicus. Si diffidis hominī medico precor, ut sit tibi medici vice Deus. Nullōsne consuluisti medicos? L. Equidem permultos. G. Quid responderunt? L. Id quod advocati Demiphōnī apud Comicum. Alius negat, alius ait, alius deliberandum censet: in hoc consentiunt omnes, Me miserum esse. G. Sosпитet te Christus Optimus Maximus, precor; ut, divinā beneficiā, nobis quā primū restituaris incolumis. Faxint Superi, ut pristinam recipias valetudinem quā celerrimē. Commendo te Christo medicorum optimo, ut quā primū convalescas. Jam me tempus alio vocat. Vale quā optimē.

*Invitandi convivae Formula.**Colloquutores.**Petrus, Christophorus.*

P. Coenabis hodie domi? *C.* Foris coenaturus sum. Foris coenandum est mihi. *P.* Apud quem? *C.* Apud socerum meum, generum meum, nurum meum, apud affinem meum. *P.* In crastinum te ad coenam voco. Cras ut tecum coenes, oro. Cras tecum prandeas, rogo. Cras te convivam mihi volo. *C.* At vereor, ne non licuerit. Ut possim, metuo. Veniam, si quidem licebit: At metuo, ne non queam. *P.* Cur non licebit? Qui sic? Quid ita? Quamobrem? Quo pacto? Quid causa? Quid obstiterit, quò minus possis? *C.* Tum quidem domi manendum mihi est. Ut domi noctem, necesse est. Tum certe foris esse non licet. Cras mihi quòquam ire foras, liberum non erit. *P.* Vel perendie apud me sis oportet. Saltem perendino die ad coenam venias, necesse est. Quarto abhinc die non gravaberis te mihi praebere convivam. Die Jovis proximo non potes effugere quin venias. *C.* Promittere certe nequeo. Veniam ubi trique nostrum videbitur commodissimum. Veniam quidem; at hac lege, ut tu postridie ejus diei vicissim apud me coenes. Faciam eo quidem pacto, ut tu deinde mihi quoque sis conviva. Spondeo, futurum. Recipio, me facturum. Do fidem, futurum hac quidem conditione, ut tu tecum postridie prandeas. *P.* Agé, fiat, esto. Sit ita ut vis. Si jubes, faciam. *C.* Ego instructus accedam. Ego munitus veniam, instructus multà fame accedam: tu vide,

de, ut vulturem expleveris. Parabo ventrem, dentes exacuam: tu vide, quibus modis luptu exatures. *P.* Agé; ad hoc certamen te provoco. Agé; fac pro viribus, pro virili, si quid potes. *C.* Veniam, sed non incomitatus. *P.* Tanto venies gratior: sed quo comite venies? *C.* Umbra. *P.* Nescis possis, si modo luce venias. *C.* Sed umbram adducturus sum dentatam unam atque alteram, ne tu me vocaris impune. *P.* Agé; ut libet: modo ne larvas adducas. Sed explana, si libet, quid sit velit *Umbra* vocabulum. *C.* Apud eruditos, *Umbrae* vocantur, qui ipsi non vocati comitantur eum qui vocatus est ad convivium. *P.* Talium umbrarum adduc quantum voles. Agé; at cave, ne meluseris. Cave fallas. Cave spem frustra foveam. Cave, mihi verba dederis. Vide, ne me vanam lactes. *C.* Nihil opus iurejurando: in ceteris, aliis time perfidiam; hac in re non fallam. Sed he tu; cave, ne quicquam paraveris præter quotidianam. Meam causam diem festum nolo. Scis me convivam minimè edacem, bibacem multo minus. Nosti enim, me convivam non multi cibi, sed jo plurimi. *P.* Curabitur diligenter. Ego te Pythagoricam cenam accipiam, aut fortasse frugalior. *C.* Imò Diogenicam, si me delectare voles. *P.* Certe Platonice cenam te accipiam, in qua multum literatarum fabularum, cibi minimum: cuius voluptas duret etiam in posterum diem. *C.* Placeat fiat, ut mones. *P.* Tu vide, omnes curas tuas ac negotia etiam istas domi relinquant. Nunc præter nug

risum nihil afferas. C. Ità fiet: Exportigemus
fontem. Bellos homunculos agemus. Ridebimus
affatim, curabimus cutem, indulgebimus genio,
epicuréos agemus. Vocabis me per puerum tuum.
Ibi voles, domi ero. Bene vale.

De cultu corporis.

Munditia placeant, fuscantur corpora carpos.

Sit bene conveniens, & sine labe toga.

Linguaque nec rigeat; careant rubigine dentes:

Nec vagus in laxa pes tibi pello natet.

Nec mala deformet rigidos consura capillos;

Sit coma, sit docta barba resecta manu.

Et nihil emineat, sint & sine sordibus ungues;

Inq̃, cava nullus stet tibi nare pilus.

Carpe cibos digitis (Est quidam gestus edendi)

Ora nec immunda tota perunge manu.

Nève diu præsume dapes, sed desine citrà

Quàm cupias; paulò quàm minus esto potes.

Precatio, cum manè surrexeris, dicenda

post confessionem peccatorum.

Quandoquidem tu, Cœlestis Pater, cum in cœlis,

cum in terris, unus ille Omnipotens Deus ubiq̃, gen-

tium & locorum es, & usque permanebis; Te ex ani-

mo supplicissime precor, nè sinas ut ego in meam, ne-

que ut alii credentes in suam voluntatem, hunc diem

convocamus, neque ut ad prævum arbitrium no-

strum prolabamur: Sed potius paternam tuam vo-

luntatem, æternum consilium, Verbum illud tuum sa-

lutiferum, cuiusque beneplacitum rectè intueamur,

& veraci corde perficiamus: Quò nomen divinum per-

*nos miseros peccatores nunc & semper sanctificetur,
per Filium tuum Iesum Christum. Amen.*

Cura & mores mensæ.

Puer, in sterne mensam: est enim tempus prandii
vel prandio. Hora est cœnandi, vel cœnæ.

Expande igitur primum in mensa mappam men-
saalem.

Hinc, panes mensæ imponito. Postea, affer orbes.
Porridge cultros.

Appone salinum, & corbem cochleariam.

Apta circum. Elue calices.

Da mappas manuaras; & in patina aquam recen-
tem, ad lavandas manus.

Aut, Ministra aquam ex gutto, linteo ex humeris
suspensio, dum omnes laverint.

Hinc, discumbentibus convivis, affer è culina epu-
las.

Apposito cibo, stans verecundè & honestè, com-
plicatis manibus, ante mensam fungere tuo offi-
cio, & consecra cœnam, vel prandium.

PRECATIO ante cibum sumendum.

*Nos miseri & egentes homines, pro hoc cibo, quem
nobis ad alimoniam corporis sanctificatum es largi-
tus, ut eo utamur gratis, Tibi, Deus Omnipotens
Pater Cœlestis, gratias reverenter agimus: Simul
obsecrantes, ut cibum Angelorum, verum panem cœ-
lestem, Verbum Dei æternum, Dominum nostrum
Iesum Christum nobis impertiaris; ut illo mens nostra
pascatur, & per carnem & sanguinem ejus fovea-
mur, alamur, & corroboremur. Amen.*

Con-

Consecratio mensæ.

lis epulis donisque tuis benedicito, Christe:

Ut foveant jussu corpora fessa tuo,

Non alit in fragili panis modo corpore vitam:

Sermo tuus vita tempora longa facit.

Alia, Ex Psalm.

Oculi omnium in te sperant, Domine; & tu das illis

scam ipsorum in tempore opportuno. Aperis tu manū

tuam, & imples omne animal benedictione tuā. Kyrie

eleison, Christe eleison, Kyrie eleison. Pater noster, &c.

Oremus.

Benedic nos, Domine Deus Pater noster Cælestis,

& hac dona quæ de tua largitate sumus jam sumptu-

ri, per Jesum Christum Dominum nostrum. Amen.

Alia, Erasmi.

Quicquid appositum est, & quicquid apponetur;

felix & sacrum esse jubeat, qui suā benignitate pa-

cit universa. Amen.

Alia, Hermannii Buschii.

Quæ nunc sumemus membris alimenta caducis,

Hæc, Deus, imperio sint benedicta tuo.

Εὐλογία τῆς ἱερατικῆς. ὁρδὶ τῷ γέυσαι.

Κεῖσθαι ὁ Θεός, εὐλόγησιν & βρώσιν καὶ πόσιν τῆς δέλης σε. ὅτι

ἰσχύς ἐστι πάντοτε, νῦν καὶ αἰεὶ καὶ εἰς τὰς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

Benedictio mensæ ante degustationem.

Christe Deus, benedic cibum & potum servorum

tuorum: quoniam sanctus es jugiter, nunc & semper

& in secula seculorum. Amen.

Post hæc (si ministerio tuo opus est) fac, sedulus

is apud mensam. Erectus & verecundus ad men-

fam stato. Vultu modesto, non impudicè ad me-
fam versato. Oculos non hinc indè conjicias, se-
mensæ advertito: diligenter animadvertito, si qui-
desit in mensa, utpote panis, potus, epulæ, orbe
quadræ. Siquid erit afferendum, id expeditius a-
gas, nè morèris eundo. *Breviter*, Ad omnia prom-
ptus, facilis, hilaris, & paratus esto.

Ubi verò ministerio tuo opus non fuerit, & di-
cumbendum tibi sit, fac primum

Ungues purgatos habeas: Hinc manus laves.

Post consecrationem autem, mensæ decenter ac-
cumbe.

Erectus sede. Cubito nè te fulcias.

Nec pandas brachia. Primus nè esto esu.

Cibos cape digitis; nec conde volâ.

Proxima tibi cape. In orbe nè morare. Nec man-
de avidé.

Nec primus bibe.

Nec bibe avidé.

Bibiturus os terge; non manu, sed mappulâ.

Alios nè inspicio.

Morsa nè redintinge.

Nec linge digitos.

Nec ossa rode.

Quæque scinde cultro.

Os non perungas.

Digitos sæpe terge.

Nares nè fode.

Non rogatus, tace.

Quod satis est, ede.

Cùm satur es, surge.

Rursus manus lava.

Mensalia tolle.

Reliquias & fragmenta diligenter collige.

Quæque in suum locum repone. Hinc Deo gra-
tias age.

Gr-

Gratiarum actio post mensam.

Postquam exempta fames epulis, mensaq; remota,

Dicemus grates nos tibi, Summe Pater.

Non hac humanas vires alimenta juvabunt,

Divinâ si non hac foveantur ope.

Namque tuo vivunt agitata à numine cuncta:

Afflatu spirant cuncta valentque tuo.

Nunc etiam gratis animis alimenta ministra,

Atque immortalis pectora pasce cibo.

Et, quia cura sumus tua, nos, Pater Optime, serva;

Et studii & vitæ tempora cuncta rege.

Cumque epulas dederis, rerum Pater Optime, nobis;

Adde epulis vires, pro bonitate tua.

Alia, ex Psalm.

Confitemini Domino; quoniam bonus: quoniam
in æternum misericordia ejus. Qui dat escam omni
carni: qui dat jumentis escam ipsorum, & pullis cor-
porum invocantibus eum. Non in fortitudine equi
voluntatem habebit; neque in tibiis viri beneplaci-
tum erit ei. Beneplacitum est Domino super timentes
eum, & in eis qui sperant super misericordiam ejus.
Gloria Patri, &c. Sicut erat, &c. Kyrie eleison,
Christe eleison, Kyrie eleison. Pater noster, &c.

Gratias agimus tibi Domine Deus, Pater noster
Cœlestis, per Jesum Christum Dominum nostrum,
pro universis donis ac beneficiis tuis, qui vivis & re-
gnas Deus per omnia secula seculorum. Amen.

Alia.

Qui nos creavit, redemit, & pavit, benedictus sit in
æternum. Amen.

Alia.

*Quòd sumus utilibus dapibus potúque refecti;
Laus tibi pro donis sit, Deus alme, tuis.*

Εὐχαεῖστα.

Εὐχαεῖσμεν σοὶ, παντοκράτωρ Θεός, ὑπὲρ πάντων ἐνεργημάτων σου, ὅς ῥῃς καὶ βασιλεύεις εἰς τὰς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

Gratiarum actio.

Gratias agimus tibi, Omnipotens Deus, pro omnibus beneficiis tuis, qui vivis & regnas in secula seculorum. Amen.

Post cibum, Precatio.

Quandoquidem nos, Domine, donis tuis, Omnipotens & Misericors Deus, exatiâsti: effice, ut posthac quod per nos fieri, aut secûs velis, diligenter observemus, atque illud animo sincero effectum prestemus per Iesum Christum Dominum nostrum. Amen.

Cum affers potum, consecrandi Formula.

Ecce vinum! Hoc vinum vobis faustum sit.

Hoc vinum læti bibite. Cerevisia hæc salutis sit vobis omnibus. Bono sit potus iste.

Responsio.

Agimus tibi gratias. Gratia Deo. Adsit Deus.

Propinandi Formula.

Ebibetis ordine suum quisque calicem.

Ego tibi hoc primum propino, Mida:

Tu deinde cæteris propina. Præbibo tibi dimidium cyathum.

Responsio.

Accipio abs te libenter. Equidem nihil recusabo. Prosit tibi. Nil tuâ causâ recusabo.

Sit

Sit saluti. Precor, ut sit tibi bono. Sit tibi bonum
atque commodum.

Gratias agendi Convivis Formula.

Habeo vobis, hospites candidissimi, gratiam,
qui ad hoc convivium venire dignati sitis. Gra-
tiam habeo, quod dignati sitis nostro adesse convi-
vio. Ego habeo vobis gratiam, quod nostram exi-
litem boni consulitis.

Responsio.

Ego pariter tibi, & meo & aliorum nomine,
gratias ago, quod tuam humanitatem ad hoc convi-
vium longè suavissimum nos vocaris.

Valete, sodales optimi. Bibite non segniter; &
vivite suaviter.

PRECATIO, dum abis cubitum.

Tibi, Domine Deus, *animum ac vitam meam*
commendo: ut in Christo, qui est vita & resurrectio
nostra, ab aeterna morte me defendas; atque ut ipse qui
vera lux est, splendorem gratiae suae in corda nostra
tenebrosa profundat. Amen.

Pro docilitate.

Audi preces meas, aeterna Patris Sapientia, Do-
mine Iesu, qui tenera aetate docilitatis commodum ad-
didisti. Adde, quaeso, ad naturae propensionem, auxilium
gratiae tuae: ut literas ac liberales disciplinas citius
perdiscam, sed tuae gloriae servituras; quarum admini-
culis adiuta mens mea plenius assequatur cognitionem
Tui, Quem nosse, felicitatis humanae summa est: ut
ad tua sanctissima pueritiae exemplum, indies profici-
etate, sapientiâ, & gratiâ apud Deum, & apud ho-

Alia.

*Quòd sumus utilibus dapibus potúque refecti;
Laus tibi pro donis sit, Deus alme, tuis.*

Euxaëstia.

Ευχαεῖσμεν σοι, παντοκράτωρ Θεός, ὑπὲρ πάντων ἐνεργημάτων σου, ὁς ἡς καὶ βασιλεύεις εἰς τὰς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

Gratiarum actio.

Gratias agimus tibi, Omnipotens Deus, pro omnibus beneficiis tuis, qui vivis & regnas in secula seculorum. Amen.

Post cibum, Precatio.

Quandoquidem nos, Domine, donis tuis, Omnipotens & Misericors Deus, exatiâsti: effice, ut posthac quod per nos fieri, aut secûs velis, diligenter observemus, atque illud animo sincero effectum prestemus per Iesum Christum Dominum nostrum. Amen.

Cum afferes potum, consecrandi Formula.

Ecce vinum! Hoc vinum vobis faustum sit.

Hoc vinum læti bibite. Cerevisia hæc salutis sit vobis omnibus. Bono sit potus iste.

Responsio.

Agimus tibi gratias. Gratia Deo. Adsit Deus.

Propinandi Formula.

Ebibetis ordine suum quisque calicem.

Ego tibi hoc primum propino, Mida:

*Tu deinde cæteris propina. Præbibo tibi dimidia-
tum cyathum.*

Responsio.

*Accipio abs te libenter. Equidem nihil recusabo.
prosit tibi. Nil tuâ causâ recusabo.*

Sit

Sit saluti. Precor, ut sit tibi bono. Sit tibi bonum
atque commodum.

Gratias agendi Convivis Formula.

Habeo vobis, hospites candidissimi, gratiam,
qui ad hoc convivium venire dignati sitis. Gra-
tiam habeo, quod dignati sitis nostro adesse convi-
vio. Ego habeo vobis gratiam, quod nostram exi-
litem boni consulitis.

Responsio.

Ego pariter tibi, & meo & aliorum nomine,
gratias ago, quod tuâ humanitate ad hoc convi-
vium longè suavissimum nos vocâris.

Valete, sodales optimi. Bibite non segniter; &
vivite suaviter.

PRECATIO, dum abis cubitum.

Tibi, Domine Deus, ~~animum ac vitam meam~~
commendo: ut in Christo, qui est vita & resurrectio
nostra, ab æterna morte me defendas; atque ut ipse qui
vera lux est, splendorem gratia suæ in corda nostra
tenebrosa profundat. Amen.

Pro docilitate.

Audi preces meas, æterna Patris Sapiencia, Do-
mine Iesu, qui tenera ætati docilitatis commodum ad-
didisti. Adde, quaeso, ad naturæ propensionem, auxilium
gratiæ tuæ: ut literas ac liberales disciplinas citius
perdiscam, sed tuæ gloriæ servituras; quarum admini-
culis adjuncta mens mea plenius assequatur cognitiones
Tui, Quem nōsse, felicitatis humana summa est: ut
ad tuam sanctissimam pueritiæ exemplum, indies profici-
etate, sapientiâ, & gratiâ apud Deum, & apud ho-

mines, *Qui vivis & regnas in consortio Patris & Spiritus Sancti in aeterna secula. Amen.*

Pro docilitate pietatis.

Servus tuus ego sum; da mihi intellectum, Domine, ut discam mandata tua. Quoniam lex tua immaculata, convertens animas, sapientiam prestans parvulis. Iustitia tua recta, latificantes corda. Praeceptum tuum lucerna, illuminans oculos. Declaratio sermonum tuorum illuminat, et intellectum dat parvulis. Quoniam tu, Domine, das sapientiam; & ex ore tuo prudentia & sapientia.

Percontandi reducem Formulæ.

Georgius, Livinus.

G. Fuitne hoc iter tibi faustum & commodum? L. Sic satis, nisi quod nihil usquam tutum est à latronibus. G. Hic est belli ludus. L. Est; sed scelerratissimus. G. Pedes advenis, an eques? L. Partim pedestri itinere, partim vehiculo, partim equo, partim navigio. G. Tux res quo tandem in statu sunt? L. In optimo, felici, mediocri, tolerabili. G. Quo pacto se res habent tux? Num ex voto? L. Imò supra votum, supra meritum, supra spem. G. Satin' ex sententia? Satin' salva omnia? Satisne prospera omnia? L. Res in pejore statu esse non potest. Pejore in loco negotium non potest esse. G. Non cepisti igitur quod captabas? Non contigit præla, quam venabaris? L. Venabar equidem; sed ratâ Deliâ. G. Nihil reliquum est spei? L. Spei permultum, sed rei nihil. G. Episcopus nihil ostendit spei? L. Tota plaustro, totas naves; sed præterea

area nihil. *G.* Nihil adhuc misit? *L.* Promisit quidem largiter, sed nē teruntium quidē misit. *G.* Ergo spe alendus est animus. *L.* Sed hac non saginatur enter. Qui spe aluntur, pendent, non vivunt. Sed hoc eras ad iter expeditior, quod nihil esset meris in zona. *L.* Fateor, atque etiam tutior. Nulla enim sunt arma certiora aduersus latrones. Sed ego malim & onus & periculum. *G.* Nihilne tibi demptum est in via? *L.* Mihi? Quid quaeso rippias nudo? aliis citius periculum erat à me. Licuit mihi vacuo viatori per totum iter canere & furire. Num quid vis? *G.* Quò nunc hinc abis? *L.* Rectà domum; salutaturus penates, jam diu non visos. *G.* Precor, ut illis omnia offendas laeta. *L.* Unam id velint Superi.

Alia Formula.

PERSONÆ,

Mauritius, Cyprianus.

M. Redisti nobis obesior solito. Redisti proterior. *C.* At equidem malle prudentior, aut doctior. *M.* Imberbis abieras: redisti barbatulus. Contraxisti tibi absens nonnihil senii. Quid sibi vult hic pallor? Quid macies? Quid frons capeata? *C.* Ut est fortuna, sic est corporis habitus. *M.* Num aduersa? *C.* Nunquam quidem mihi alius secunda; sed nunquam quàm nunc odiosius relavit. *M.* Doleo vicem tuam: dolet mihi tua calamitas. Sed quid istuc mali est? *C.* Universa pecuniae naufragium feci. *M.* In mari? *C.* Non; sed in littore, nondum navem ingressus. *M.* Ubina? *C.* Littore

Littore Britannico. *M.* Bene habet, quòd ipse
 bis vivus enatâsti. Præstat pecuniæ jacturam fac
 re, quàm vitæ. Levius est pecuniæ dispendium, quàm
 famæ. *C.* Vitâ famâque incolumi, periit pecunia.
M. Vita sarciri nullo pacto potest; fama ægrè po
 test; pecunia facilè alicunde sarcietur. Quî maluit
 hoc accidit? *C.* Nescio, nisi quòd sic erat in factis
 meis. Sic visum est Superis. Sic libuit Genio meo
 malo. *M.* Vides igitur, doctrinam ac virtutem tuas
 tissimas esse divitias, quæ nec eripi possunt, nec
 gravant circumferentem. *C.* Pulchrè tu quidem
 philosopharis; sed interim ego ringor.

Alia.

PERSONÆ,

Claudius, Balbus.

C. Gratulor tibi reduci, Balbe. *B.* Et ego tibi
 superstiti, Claudî. *C.* Gratulor tibi in patriam re
 verso. *B.* Imò gratulare magis è Gallia profug
 o. *C.* Quid ita? *B.* Quia illîc bellis fervent omni
 a. *C.* Quid Musis cum Marte? *B.* Atqui illîc nè Musis
 quidem parçitur. *C.* Tu igitur feliciter elapsus
 es. *B.* At non sine periculo. *C.* Totus alius nobis
 redîsti. *B.* Quî sic? *C.* Ex Hollando versus es in
 Gallum. *B.* Quid? An capus eram, cùm hinc abire
 rem? *C.* Vestis indicat, te mutatum esse ex Batavum
 in Gallum. *B.* Hanc Metamorphôsin malui
 quàm in Gallinam. Sed, ut cucullus non facit Me
 nachum, ita nec vestis Gallum. *C.* Jamne callidus
 Gallicè? *B.* Sic satis. *C.* Quo pacto didicisti
 hoc? *B.* A magistris haudquaquam mutis. *C.* Quibus

B. Mulierculis quovis turture loquacioribus. *C.* In tali ludo facilè discimus loqui. Sonásne probè sermonem Gallicum? *B.* Imò & Latinum sono Gallicé. *C.* Nunquam igitur scribes bona carmina. *B.* Cur itá? *C.* Quia periit tibi syllabarum quantitas. *B.* Mihi fatís est qualitas. *C.* Quid? Estne Lutetia immunis à pestilentia? *B.* Non est; sed perpetua non est: aliquando remittit, mox recrudescit; nonnunquam intermittitur, deinde recipit sese. *C.* Non fat erat malorum, ubi bellum est? *B.* Erat, nisi secus esset visum Superis. *C.* Annonæ caritatem istíc esse oportet. *B.* Imò penuriam. Omnium rerum illíc inopia est, præterquam sceleratorum militum. Bonorum virorum istíc mira vilitas. *C.* Quid accidit Gallis, ut bellum suscipiát cū Aquilæ? *B.* Quia movet illos exemplum scarabei, qui non cessit Aquilæ. In bello, nemo sibi non videtur Hercules. *C.* Non te remorabor diutius. Aliàs latius iugabimur, cū erit utrique commodum. Nunc alio me vocant negotia quædam.

Domestica confabulatio.

P E R S O N Æ,

Petrus, Mida puer, Jodocus.

P. Heus heus puer, nemón' huc prodit! *M.* Hic, opinor, effringet fores. Familiarem oportet esse. *P.* O lepidum caput! Quid affers, mi Petre? *P.* Me ipsum. *M.* Næ tu rem haud magni pretii huc attulisti. *P.* Atqui magno constiti patri meo. *M.* Credo, Pluris, quàm revendi possis. *P.* Sed Jodocus éstne

éstne domi? *M.* Incertus sum; sed visam. Quin
 potiùs abi, & roga ipsum, an velit nunc esse domi.
 Abi tu potiùs, sisque tibi ipse Mercurius. *P.* Hec
 Jodoce, num es domi? *J.* Non sum. *P.* Impudens
 non ego te audio loquentem? *J.* Imò, Tu impuden-
 tior. Nuper ancillæ tuæ credidi, Te non esse domi.
 Et tu non credis mihi ipsi? *P.* Æquum dicis. Pa-
 pari relatum. *J.* Equidem ut non omnibus do-
 mio, ita non omnibus sum domi; tibi posthac sem-
 per ero. *P.* Sed tu mihi vidêre cochleæ vitam age-
 re. *J.* Quî sic? *P.* Quia perpetuò domi latitas, ne-
 usquam prorêpis. Non secus atque claudus sutor
 jugiter domi desides. Tu tibi domi situm contra-
 his. *J.* Est quod agam domi; foris nihil est negoti-
 & siquid esset, tamen hoc cœlum me dies aliquo-
 à publico cohibuisset. *P.* At nunc sudum est, & in-
 vitat ad deambulandum; vide ut blanditur. *J.*
 prodeambulare lubet, non recuso. *P.* Planè videtur
 hoc utendum cœlo. *J.* Asciscendus est unus aut
 alter congerro. *P.* Fiet, modò dicas quos velis.
J. Quid si *Hugonem*? *P.* Haud multum interest in-
 ter *Hugonem*, & *nugonem*. *J.* Agé: placet. *P.* Quid
 si *Alardum*? *J.* Homo minimè mutus est: quod au-
 ribus diminutum est, linguâ pensat. *P.* Si videtur
Nevium adjungemus. *J.* Siquidem dabitur illi
 copia, nunquam erit fabularum inopia. Placem
 confabulones: Superest, ut locum dispicias ante-
 num. *P.* Ego verò tibi locum ostendam, ubi ne-
 nemoris umbram, nec pratorum smaragdinum vi-
 rorem, nec fontium vivas scatebras desiderabis.

dice

ices dignam Musis sedem. 7. Magnificè pollicē-
 is. P. Nimiūm affixus es libris. Nimiūm assides
 libris. Immodico studio te maceras. 7. Malim stu-
 dio macrescere quā amore. P. At non ideo vi-
 imus, ut studeamus; sed ideo studemus, ut suavi-
 ter vivamus. 7. Mihi verò vel immori chartis dulce
 est. P. Equidem *immorari* probo: *immori* non pro-
 bo. Ecquid voluptati fuit hæc deambulatio? 7. Me
 quidem vehementer oblectavit.

Alia.

PERSONÆ,

Ægidius, Leonardus.

Æ. Quò noster Leonardus? L. Ad te ibam.
 Æ. Istud quidem facis insolens. L. Quamobrem?
 Æ. Quia jam annus est, quòd nos non videris.
 L. Malo in hanc peccare partem ut desiderer, quā
 ut obtundam. Æ. Imò, Boni amici nulla est apud
 me satietas: Imò, Quo crebrius venies, hoc mihi
 venies gratior. L. Quid interim agitur domi tuæ?
 Æ. Multa sanè quæ nolum. L. Non miror. Sed quid
 gerunt filii? Æ. *Natu maximus* jamdudum
Maritus est, brevì *Pater* futurus. *Minimum* able-
 gavi *Lutetiam*: Nam hîc nihil aliud quā indebat.
 L. Quid eò? Æ. Ut magister nobis redeat stultior,
 quā exierat. L. Bona verba. Æ. *Medius* jã cœpit
 initiari sacris. L. Precor, ut bene vertat omnibus.

Alia.

PERSONÆ,

Mopsus, Dromo.

M. Quid fit? quid agitur, Dromo? D. Sedetur.
 M. Vi-

M. Video: sed quomodo se res habent tuæ? *D.* Ut solent iis, quibus Superi sunt parum propitii. *M.* Istud ominis avertat Deus. Quid agis? *D.* Equidem otium ago: id quod vides, nimirum nihil. *M.* Præstat otiosum esse, quam nihil agere. Ego te fortassis occupatum seriis negotiis interpello. *D.* Imò, Maxime vacuum. Jam enim me ceperat otii tædium, & congerronem desiderabam. *M.* Fortassis impedio, interrompo, interturbo tuum negotium. *D.* Imò, Tædium otii discutis. *M.* Da veniam si te parum in tempore interpellârim. *D.* Imò, In ipso tempore advenis. Opportunè te huc attulisti. Optatus ades. Interventus tuus est mihi vehementer gratus. *M.* Fortassis aliquid serlæ rei inter vos agitur, cui nolum esse impedimento. *D.* Imò, Lupus (quod aiunt) ades in fabula: nam de te sermo erat. *M.* Facile crediderim: nam mihi huc venienti mirè tinniebat auris. *D.* Ultra? *M.* Læva: Unde conjicio, nihil magnificè de me fuisse prædicatum. *D.* Imò, Nihil non honorificum. *M.* Vanum igitur fuerit oportet. Sed quid est bonæ rei? *D.* Aiunt te venatorem esse factum. *M.* Imò, Jam intra casses meos est præda quam venabar. *D.* Quanam? *M.* Lepida puella, quam perendie ducturus sum: vosque oro, ut meas nuptias vestrâ præsentia dignemini honestare. *D.* Quanam est sponsa? *M.* Aloisia, Chremetis filia. *D.* Egregium spectatorem formarum! Tuis oculis adlibuit illa nigro capillitio, simis naribus, ore prælargo, ventre prominulo? *M.* Desinite: mihi eam duxi, non vobis!

vobis. Non sat est, quòd suo regi pulchra est regi-
na? Ità demum illa mihi placebit, si vobis non ad-
modum placeat.

Alia.

P E R S O N Æ,

Syrus, Geta.

S. Opto tibi multam felicitatem. G. Et ego
tibi conduplicatum opto, quicquid optas mihi.

S. Quid agis rei? G. Confabulor. S. Quid? Confa-
bulàre solus? G. Ut vides. S. Fortasse tecum : pro-

inde tibi videndum, ut cum homine probo fabu-
lèris. G. Imò, Cum lepidissimo congerrone con-

fabulor. S. Quo? G. Apuléo. S. Istud quidem
nunquam non facis : sed amant alterna Camcænæ.

Tu perpetuò studes. G. Non est ulla studiorum
satietas. S. Verum : sed tamen est modus quidam.

Non omittenda quidem sunt studia ; sed tamen
intermittenda nonnunquam : non abjicienda sunt ;

sed relaxanda. Nihil suave, quod perpetuum. Volu-
ptates commendat rarior usus. Tu nihil aliud quàm

studes. Nunquam non studes. Continenter incumbis
literis, indefinenter inhæres chartis. Studes noctes

& dies. Nullum facis studendi finem neque modū.
G. Agé, Tuo more facis : rides me, ut soles. Nunc

ludis tu quidem me, falsè me rides, Satyricum agis,
nafo me suspendis adunco. Non me fallit tuum

comma. Nunc me ludos deliciásque facis. Pro
delectamento me habes. Nunc planè joco me-

cum agis : rideor abs te. Eàdem operâ assue mihi
uriculas asininas. Ipsi codices pulvere sitique

obducti

obducti loquuntur,quàm sim immodicus in studio.
S. Emoriar, nî loquar ex animo. Dispeream,
 quid fingo. Loquor id quod sentio. Quod res est
 dico; seriò loquor, ex animo loquor, non secùs sen-
 tio quàm loquor.

Cur non visis? FORMULÆ.

L. Quid causæ est, quòd tam diu nos non invi-
 seris? Quid rei est, quòd nos tam rarò visis? Quare
 tam rarus es saluator? Quid accidit? Quid sibi
 vult? Quid obstitit, quò minus feceris nobis tu-
 videndi copiam? Quid impedimento fuit?

Non licuit per occupationes;

FORMULÆ.

S. Non licuit per otium. Volui quidem; at non li-
 cuit mihi per mea negotia. Hactenus non sinebam
 negotia, ut te viserem. Occupator fui, quàm ut
 potuerim. Vix ipsi mihi fuit copia mei, præ mole-
 stis negotiis. Non defuit voluntas, sed vetuit ne-
 cessitas. Non licuit per valetudinem. *G.* Equidem
 accipio tuam excusationem; sed hac lege, nè sa-
 pius utaris. Excusatio tua iustior est quàm vellem,
 siquidem valetudo in causa fuit. Hac lege mihi
 purgatus eris: Si quod factum est, officio sarcias;
 si superiorem cessationem crebrâ visitatione per-
 ses. *S.* Amicitia nostra firmior est, quàm ut sit tam
 vulgaribus officiis alenda. Satis crebrò visit, qui
 constanter amat. *G.* Male sit istis curis, quæ te no-
 bis adimunt. Quid imprecer istis negotiis, quæ tu-
 lem amicum nobis invident? Pessimè sit isti febr-

quæ nos tam gravi desiderio torfit tui. Malè pereat
ista febris, te incolumi.

Mandandi ac pollicendi *FORMULÆ.*

Jacobus, Sapidus.

7. Quæso, ut hæc res tibi cordi sit. Etiam atque
etiam rogo, ut hoc negotium tibi curæ sit. Si me
ames, causam hanc tractabis diligenter. *S.* Define:
Ego tibi hoc effectum reddam, & quidem prope-
diem. Curabo diligentius quàm si mea res agere-
tur. Tu in utramvis dormias aurem; ego tibi hoc
confectum dabo: Tu quietus esto; in me recipio
provinciam omnem. Gaudeo, mihi datam occasio-
nem, quâ declarem meum in te animum. Equidem
oratione nihil polliceor; sed re præstabo quicquid
est amici sinceri, & ex animo bene volentis. Nolim
te lactare vanâ spe.

Successus.

S. Res successit opinione melius. Fortuna voto
utriusque favit. Res tua, & ventis, & amne secun-
do processit. Si Fortuna nupsisset tibi, non potuisses
esse secundior. Plus impetravi, quàm fuisset ausus
petere. Res omnis cecidit ex sententia. Pulchrè
nobis cecidit hæc alea. Noctua volavit.

Gratiarum actio.

7. Equidem gratiam habeo, & habiturus sum
quoad vivam, maximam. Pro isto tuo in me officio
parcè agere gratias vix possim, referre nequa-
quam. Amo te plurimùm. Et habetur à me gratia,

& habebitur semper. Habeo gratiam, quod meum tibi negotium cordi fuit. Plus tibi debeo, quam ut unquam solvendo esse possim. Arctius me obligasti, quam ut ex diario tuo unquam nomen meum expungere queam. Hac re me tibi devinctiorem reddidisti, quam ut unquam æs alienum persolvere possim.

Responsio.

Aufer ista : major est nostra necessitudo, quam ut vel tu mihi, vel ego tibi pro ullo officio debeam gratias agere. Non contuli in te hoc officium, sed retuli. Sed bene facit, qui benefacit amico. Videor mihi beneficium accepisse, quod nostrum officium boni consulis. Qui bene meretur de amico, non dat beneficium, sed fœnerat. Si ex animo probas officium in te meum, fac sæpius utare. Ita credam tibi gratum esse quod feci, si, quoties desiderabis operam meam, non roges, sed impetes quod voles.

HERILIA.

Rabinus, Syrus.

R. Heus heus furcifer, jamdudum raucedo clamore, nec tu tamen expergisceris. Videre mihi vel cum gliribus certare posse. Aut ocyus surge, aut ego tibi fuisse somnum istum excutiam. Quando crapulam hesternam edormieris? Non te pudet, somnium hominis, in multam lucem stertere? Qui frugi sunt famuli, solent exortum solis antevertere, curarèq; hernus ut surgens reperiatur omnia parata. Ut ægrè divellitur à nido tepesfacto cucus!

cultus! Dum scalpit caput, dum distendit nervos,
 dum oscitat, tota abit hora. *S.* Vix dum diluxit. *R.*
 Credo tibi, nam tuis oculis adhuc multa nox est:
 tibi nox adhuc est concubia. *S.* Quid me jubes
 facere? *R.* Fac, ut luceat foculus: verre pileum ac
 pallium, exterge calceos & crepidas, Inversas ca-
 ligas primum intus purga scopis, mox foris, deinde
 suffitum aliquem facito purgando aëri. Accen-
 de lucernam. Muta mihi lineum indusum, ac ad
 ignem fumi expertem sicca lotum. *S.* Fiet. *R.* At-
 qui move te, ocyus; jam hæc fecisse oportuit. *S.*
 Moveo. *R.* Video: sed nihil promoves. Ut in-
 cedit testudo! *S.* Non possum simul forbere & flare.
R. Etiam sententias loqueris, carnifex? Tolle ma-
 tulam, compone lecti stragulas, revolve cortinas.
 Verre pavementum. Verre solum cubiculi. Af-
 fer aquam lavandis manibus. Quid cessas, asine?
 Annus est, priusquam accendas candelam. *S.* Vix
 reperio scintillam ignis. *R.* Sic heri condidisti?
S. Nec follem habeo. *R.* Ut responSAT nebulo!
 quasi qui te habeat, careat folle. *S.* Quam impe-
 riosum habeo dominum! Vix hujus jussis decem
 expediti famuli fuerint satis. *R.* Quid ais, cessator?
S. Nihil: omnia recte. *R.* Non ego te audio obmur-
 murantem? *S.* Equidem precor. *R.* Credo, *Pater*
noster inversum: precationem, opinor, Domini-
 cam præposteré. Quid gannis de imperio? *S.* Pre-
 cor tibi, ut fias Imperator. *R.* Et ego tibi, ut fias
 homo ex caudice. Sequere me ad templum usque
 mox domum recurrito, lectos concinnato. Hæc

confusa, suo quæque loco digerito : fac, ut niteat tota domus; matulam defricato. Hæc sordida submoveto ab oculis : fortassis invisent me quidam aulici. Siquid sensero prætermisum, vapulabis largiter. *S.* Hic sanè novi benignitatem tuam. *R.* Proinde cave, si sapias. *S.* At interim de prandio nulla fit mentio. *R.* Vah ! ut hic mentem habet furcifer ! Non prandeo domi. Itaque sub horam decimam ad me transcurrito, deducturus me eo ubi sum pransurus. *S.* Tibi quidem prospectum : sed hîc interim nihil est ego quod edam. *R.* Si non est quod edas, est quod esurias. *S.* Nemo fit esuriendo satur. *R.* Est panis. *S.* Est; sed ater, & fursuraceus. *R.* Delicias hominis ! Te quidem fœnum esse oportuit, si pabulum detur te dignum. An postulas ut te asinum tantum placentis saginem ? Si fastidis panem citra opsonium, adde porrum ; aut, si mavis, cepe.

Alia.

R. Est tibi abeundum in forum. *S.* Tam procul ? *R.* Non sunt nisi sex passus : tibi pigro sunt bis mille. Consulam autem tuæ pigritiæ. Eâdem legatione multa conficies negotia. Tu supputa in digitos, ut memineris. Primum, flectes ad vestiarium, ac thoracem undulatum, si jam perfectus est, ab eo recipies. Hinc, quæres *Cornelium* veredarium : Is plerunque est in *Cervo* ; ibi potat. Rogabis si quid habeat literarum ad me, & ad quem diem sit profecturus. Deinde, conveniens mercatorem panarium, rogabis meis verbis, nè quid sollicitus sit, quod

quòd pecuniam non miserim ad diem præscriptum : numerabitur propediem. *S.* Quando ? ad Kalendas Gracas ? *R.* Rides, ganeo ? Imò ante Kalendas Martias. In reditu desectes ad lavam, & ex Bibliopólis disces, siquid advectum sit novorum libellorum è Germania. Cognosce qui sint, & quanti venales. Post hæc rogabis *Goclenium*, ut mihi dignetur esse conviva alioquin cœnatura fo-
li. *S.* Etiam convivas vocas ? Non habes domi unde vel murem pascas. *R.* Proinde tu, confectis cæteris, abi ad macellum, & eme nobis armum ovillum : cum curabis diligenter assum. Audín' hæc ? *S.* Plura quàm vellem. *R.* Vide, ut memineris. *S.* Vix potero dimidium. *R.* Etiam hîc stas, cessator ! Jam rediisse oportuit. *S.* Quis possit unus tot rebus ob-
eundis sufficere ? Deduco, ac reduco : Sum illi à scopis, à matula, à pedibus, à manibus, à poculis, à libellis, à rationibus, à jurgiis, à legationibus. Postremó, Non videor illi sic sat occupatus, nisi sim & coquus.

Alia.

R. Profer ocreas : nam equitandum est. *S.* En ! adsunt. *R.* Probè quidem abs te curatæ : totæ al-
bent situ. Opinor nec extersas nec unctas hoc anno, adeò rigent præ siccitate. Exterge subito panno, mox unge ad ignem diligenter, ac macera donec mollescant. *S.* Curabitur. *R.* Ubi calcæria ? *S.* Adsunt. *R.* Verum, sed obducta rubigine. Ubi frænum, & ephippia ? *S.* Sunt in promptu. *R.* Vidé, nè quid desit, aut nè quid ruptum, mox aut rumpen-

C 3dum,

dum, nè quid nobis sit in mora, cum erimus in cursu. Propera ad sellarium, & hoc lorum cura sarcendum. Reversus inspicere soleas, sive calceos equorum, num qui clavi desint, aut vacillent.

Quàm macilenti sunt equi, quàmque strigosi. Quoties abstergis aut pectis illos in anno? *S.* Imò quotidie. *R.* Nimirum res ipsa loquitur. Jejunant, opinor, nonnunquam totum triduum. *S.* Minime. *R.* Negas tu quidem; sed aliud dicturi sint equi, si loqui liceat: quanquam satis loquantur ipsa macie. *S.* Curo sedulò. *R.* Cur igitur tu habitior equis? *S.* Quia non pascor fœno. *R.* Hoc igitur restat. Adorna manticam celeriter. *S.* Fiet.

Monitoria.

Padagogus, Puer.

Pa. Tu mihi videre non in aula natus, sed in caula, adeò moribus es agrestibus. Puerum ingenuum decent ingenui mores. Quoties alloquitur te quispiam, cui debes honorem, compone te in rectum corporis statum, aperi caput; vultus sit nec tristis, nec torvus, nec impudens, nec protervus, nec instabilis, sed hilari modestiâ temperatus; oculi verecundi, semper intenti in eum cui loqueris; juncti pedes, quietæ manus; nec vacilles alternis tibiis, nec sint gesticulosæ manus, nec mordeto labrum, nec scalpito caput, nec fodito aures; vestis item ad decòrum componatur: ut totus cultus, vultus, gestus & habitus corporis ingenuam modestiam & verecundam iadolem præ se ferant.

Pu. Quid si mediter? *Pa.* Fac. *Pu.* Siccine satis?
Pa. Nondum. *Pu.* Quid si sic? *Pa.* Propemodum.
Pu. Quid si sic? *Pa.* Hem, satis est; istuc tene. Nè sis
 ineptè loquax, aut præceps. Nè vagetur animus
 interim, sed sis attentus quid ille dicat. Si quid erit
 respondendum, id facito paucis ac prudenter, sub-
 indè præfatus honorem, nonnunquam & addito
 cognomento, honoris gratiâ. Atque identidem
 modicè flectas alterum genu, præsertim ubi re-
 sponsum absolveris. Nec abeas, nisi precatus ve-
 niam, aut ab ipso dimissus. Nunc agé, specimen a-
 liquod hujus rei nobis præbe. Quantum tempo-
 ris abfuiſti à maternis ædibus? *Pu.* Jam sex ferme
 menses. *Pa.* Addendum erat, *Domine.* *Pu.* Jam sex
 ferme menses, *Domine.* *Pa.* Non tangeris deſide-
 rio matris? *Pu.* Nonnunquam fané. *Pa.* Cupis eam
 reſiſere? *Pu.* Cupio, *Domine*, ſi id pace liceat tuâ.
Pa. Nunc flectendum erat genu. Bene habet, ſic
 pergito. Cùm loqueris, cave nè præcípites ſermo-
 nem, aut hæſites linguâ, aut palato immurmures:
 ſed diſtinctè, clarè, articulatè conſueſcito profer-
 re verba tua. Si quem præteribis natu grandem,
 magiſtratum, ſacerdotem, doctorem, aut alioqui
 virum gravem; memento aperire caput; nec pi-
 geat inflectere genu. In convivio ſic te præbebis
 hilarem, ut ſemper memineris quid deceat ata-
 tem tuam. Poſtremus omnium admoveto ma-
 num patinæ. Si quid datur lautius, reſuſato mo-
 deſtè; ſi inſtabitur, accipe, & age gratias: mox de-
 cerptâ portiunculâ, quod reliquum eſt illi red-
 dito,

dito, aut alicui proximè accumbenti. Si quis præbibet, hilariter illi bene precator ; sed ipse bibito modicè. Si non sitis, tamen admoveto cyathum labiis. Arride loquentibus : ipse nè quid loquaris, nisi rogatus. Si quid obscœni dicetur, nè arride, sed compone vultum, quasi non intelligas. Nè cui obtrektato ; nè cui temet anteponito ; nè tua iaktato ; nè aliena despicio. Esto comis, etiam erga tenuis fortunæ sodales. Neminem deferto. Nè sis linguâ futili. Ità fiet, ut sine invidia laudem invenias, & amicos pares. Si videris convivium esse prolixius, precatus veniam, ac salutatis convivis, subducito te à mensa. Vide, ut horum memineris. *Pu.* Dabitur opera, mi Præceptor. Nunquid aliud vis ? *Pa.* Adito nunc libros tuos. *Pu.* Fiet.

De lusu.

Nicolâus, Hieronymus, Cocles, Padagogus.

N. Jamdudum & animus & cœlum & dies invitât ad ludendum. *H.* Invitant quidem hæc omnia : sed solus Præceptor non invitat. *N.* Subornandus orator quispiam, qui veniam extorqueat. *H.* Aptè quidem dictum extorqueat. Nam citius clavam extorseris è manu Herculis, quàm ab hoc ludendi veniam. At olim illo nemo fuit ludendi avidior. *N.* Verum : sed jam olim ille oblitus est se fuisse puerum. Ad verbera facillimus est, & liberalis : hîc parcissimus, idémq; difficillimus. *H.* At tamen protrudendus est aliquis legatus non admodum verecundæ frontis, quem non illico prorelet

têlet suis sœvis dictis. *N.* Eat qui volet : ego carere malo, quàm rogare. *H.* Nemo magis accommodus ad hanc legationem, quàm *Cocles*. *N.* Nemo profectò : nam perfrictæ frontis est, ac bene linguax ; deinde sensum hominis pulchrè callet. *H.* *Cocles*, ab omnibus nobis magnam es initurus gratiam. *C.* Equidem experiar sedulò. Verùm si non successerit, nè conferte culpam in oratorem vestrum. *H.* Bene ominare. Si te satís novimus, impetrabis. Abi orator : redibis exorator. *C.* Eo : bene fortunet legationem meam *Mercurius*. Salve, Præceptor. *P.* Quid sibi vult nugamentum hominis ? *C.* Salve, Præceptor observande. *P.* Infidiosa civilitas : satís jam salveo : dic quid tibi velis. *C.* Totus discipulorum tuorum grex orat ludendi veniam. *P.* Nihil aliud quàm luditis, etiam absque venia. *C.* Scit tua prudentia, vigorem ingeniorum excitari moderato lusu, quemadmodum nos docuisti ex *Quintiliano*. *P.* Sanè : Ut istuc tenes quod pro te facit ! Laxamento est opus iis qui vehementer laborant : vobis, qui segniter studetis, & acriter luditis, fræno magis opus est, quàm laxatis habebis. *C.* Adnitimur pro viribus. Et si quid hætenus cessatum est, post diligentiam sarcietur. *P.* Oh factores ! Quis erit fidejussor aut sponsor, istuc futurum ? *C.* Ego capitis mei periculo non dubitem esse sponsor. *P.* Imò, Culi periculo potiùs. Scio quàm non sit tutum tibi credere : Tamen hîc periculum faciam, quàm sis bonæ fidei. Si dederis verba, posthac nequicquam mecum egeris. Ludant ; sed gregatim

gatum in campis. Nè divertant ad compotationes, aut alia nequiora. Maturè se recipiant domum, ante solis occubitus. C. Fiet. Exoravi, quanquam agré. H. O lepidum caput! omnes amamus te plurimùm. C. Sed interim cavendum, nè quid peccemus; alioqui de meo tergo dependendum est: fidejussi vestro omnium nomine: quòd si quid accidat, non est quòd me posthac utamini legato. H. Cavebitur. Sed quod lusus genus potissimùm placet? C. De hoc in campo consultabimus.

Pila.

N. Nulla res meliùs exercet omnes corporis partes, quàm pila palmaria: sed aptior hyemi quàm æstati. H. Nullum anni tempus nobis parùm accommodum est ad ludendum. N. Minus sudabitur, si ludamus reticulo. H. Imò, Reticulum piscatoribus relinquamus. Elegantius est, palmâ uti. N. Agé; nihil moror. Sed quanti certabimus? H. Talitro: sic parcetur pecuniæ. N. At ego malo fronti parci, quàm pecuniæ. H. Et mihi frons charior est pecuniâ. Aliquo periculo certandum est; alioqui friget lusus. N. Sic res habet, ut dicis. H. Ultra pars prior evicerit tres lusus, ei victa pendet sextam drachinæ partem: sed hac lege, ut quicquid è victoriis collectû fuerit, infumatur in convivium, ad quod pariter vocentur omnes. N. Placet lex, & rata esto. Superest igitur, fortiamur partes: nam sumus ferme pares omnes, ut non admodum referat, quis cui jungatur. H. Tu tamen me longè

longè peritior es. *N.* Ut sim, sed tu felicior. *H.* Etiam hîc valet fortuna? *N.* Illa nusquam non regnat. *H.* Agé: fiat sortitio. Euge! Bene cecidit: contigère, quos volebam. *N.* Et nos nostræ sodalitatis non pœnitet. *H.* Agedum, simus viri: amat victoria curam. Suum quisque locum gnaviter tueatur. Tu mihi consiste à tergo, excepturus pilam, si me trāsvolet: tu istîc observa, repulsurus huc ab adversariis revolantem. *N.* Nè musca quidem hâc prætervolârit impuné. *H.* Agitè bonis avibus: mittite pilâ in tectum. Qui miserit nihil præfatus, frustra miserit. *N.* Hem, accipe igitur. *H.* Mittito: si miseris extra lineas, aut infra suprâve tectum, vestro damno fuerit: at certè nobis fraudi esse nolim. Tu sanè parùm commodè mittis. *N.* Tibi quidem; at nobis commodè. *H.* Ut miseris, ità remittam: par pari referam. Sed præstat ingenuè legitimèque ludere. *M.* In ludo pulchrum est, arte vincere. *H.* Fateor, atque etiam in bello. Sed habet utraque pars suas leges. Et sunt artes illiberales. *N.* Credo, plures septem. Signa terminum testulâ, aut rudere, aut, si mavis, pileo tuo. *H.* Tuo malim. *N.* Rursus accipe pilam. *H.* Mitte. Pone notam. *N.* Habemus duos terminos satis longinquos. *H.* Utcunque; sed tamen vincibiles. *N.* Planè vincibiles, si nemo repugnet. *H.* Euge! Priorem metam prætercurrimus. Vicinus quindecim. Heus, præbetè vos viros: viceramus & hîc, si tu tuo constitisses loco. Sumus igitur pares. *N.* Non diu futuri. Vicinus triginta: Vicinus quadraginta quinque.

quinque. *H.* Sestertia? *N.* Non. *H.* Quid igitur? *N.* Numeros. *H.* Quò pertinent numeri, si nihil est quod numeres? *N.* Noster hic ludus est. *H.* Praeproperè tu quidem ante victoriam canis triumphum: vidi, qui vincerent ab hoc numero, qui nihil habebant. Varia est, ut Martis, ita lusùs alea. Habemus triginta. Jam rursus pares sumus. *N.* Nunc seriò res agitur. Euge! Successit: habemus potiores. *H.* Non diu habituri. Dixín? Rursus aquali fortunâ sumus. *N.* Diu rotat fortuna, velut anceps utris velit addicere victoriam. O fors fortuna, Si nobis faveris, dabimus tibi maritum. Euge! Audivit votum: penes nos est hujus certaminis victoria. Pone notam cretaceam, nè excidat. *H.* Jam appetit vespera, & sudatum est satís: praestat à ludendo desistere. Nè quid nimis. Supputemus lucrum. *N.* Nos evicimus tres drachmas, vos duas. Restat igitur una ad computatiunculam. Sed interim quis solvet pretium pilarum? *H.* Omnes ex æquo, pro sua quisque portione. Nam lucrum exilius est, quàm ut indè possit aliquid decídi.

Ludus globorum missilium.

Adulphus, Bernardus.

A. Tu toties apud me gloriatus es, te mirum quendam esse artificem in certamine mittendorum globorum. Agé; libet experiri qui vir fies. *B.* Nihil detrecto; huc, si quid libet. Nunc tu planè, quod dici solet, in planitiem provocas equum. *A.* Et tu
sen-

senties me non esse asinum. *B.* Placétne monomachia, ut unus cum uno congregiatur? An mavis ad-
 jungi socios periculi? *A.* Malo *μονομαχίῳ*, nequa
 pars victoriæ decidatur alteri. *B.* Istuc & ipse ma-
 lo, ut laus in solidum sit mea. *A.* Hi spectatores
 erunt, & arbitri. *B.* Recipio. Sed quod erit victori
 præmium, aut quæ victo pœna? *A.* Quid si victo
 amputetur auricula? *B.* Imó, Testium alter excec-
 tur potiùs. Non est magnificum, certare pro pecu-
 nia. Tu Germanus es, ego Gallus. Decertemus
 pro suæ uterque gentis gloria. Si vicero, tu ter ex-
 clamabis, Floreat Gallia: si victus (quod absit) fue-
 ro, totidem verbis celebrabo tuam Germaniam.
A. Agé: placet conditio. *B.* Adsit Fortuna. Quan-
 do periclitantur hoc ludo duæ maximæ nationes,
 sint æquales sphæræ. *A.* Nôsti saxum illud promi-
 nens haud procul à porta? *B.* Novi. *A.* Ea erit me-
 ta, & hæc linea. *B.* Esto; sed sint, inquam, pares
 globi. *A.* Minùs discernas ovum ab ovo, aut ficum
 à ficu: sed meâ non refert; utrum mavis, elige. *B.*
 Mitte. *A.* Heus, Tu mihi non brachium sed balistam
 habere vidêris, itâ torques globum. *B.* Satîs mo-
 mordisti labrum, satîs rotâsti brachium; tandem
 mitte. O vires Herculeas! sed tamen vinco. *A.* Nisi
 sceleratus ille laterculus obstitisset, praverteram
 te. *B.* Consiste in sphæræ tuæ vestigio. *A.* Non utar
 dolo malo. Cupio virtute, non fraude vincere;
 quandoquidem de gloria certamen est. Bene ver-
 tat. *B.* Ingens profectò jactus. *A.* Nè ride priusquâ
 viceris: adhuc penè sumus pares. *B.* Nunc res agi-
 tur.

tur. Uter prior metam contigerit, is vicerit. *A.* Vici. *Canta.* *B.* Sed definiendum erat, quoto ludo constaret victoria: nam primo nondum caluerunt vires. *A.* Definiant arbitri. *Arb.* Tertio. *B.* Placet. *A.* Quid ais? agnoscisne victorem? *B.* Tibi fortuna magis aspiravit: viribus & arte non tibi cesserō. Sed quod arbitri pronunciaverint, id sequar. *Arb.* *Germanus* vicit: & hoc gloriosior est victoria, quod talem artificem vicerit. Nunc canta, *Galle.* *B.* Sum raucus. *A.* Hoc *Gallis* non novum est: sed tamen coccyssa. *B.* Floreat *Germania* ter. *A.* Imo, *Ter* hoc erat canendum. *B.* Contraximus siticulam: eamus ad compotatiunculam; ibi perficietur cantio. *A.* Non recuso, si ita videtur arbitris. *Arb.* Itā commodius est: melius canet *Gallus*, colluto gutture.

Ludus sphaerae per annulum ferreum.

Gaspar, Erasmus.

G. Agē; Nos auspicabimur: victo succedet *Marcolphus.* *E.* Sed quod erit victori præmium? *G.* Victus ex tempore faciet & recitabit distichon in laudem victoris. *E.* Accipio legem. *G.* Visne fortiamur, uter prior incipiat? *E.* Esto tu prior, si lubet: ego malim esse Abbas. *G.* Hoc tua conditio potior est, quod tibi nota est area; versaris in tua arena. In hac exercitatio sum, quam in libris: tamen istud perquam exigui momenti est. *E.* Equum est, ut tantus artifex in hoc certamine mihi largiari non nihil. *G.* Imo, Istuc abs te peterem
justius

iustius : sed parum est honesta precaria victoria.
 Is demum vincit, qui suo Marte vincit. Ità sumus
 pares, ut non melius commissus fuerit olim cum
Bitho Bacchius. *E*. Tua sphaera commodior est
 meâ. *G*. Et tua vola vincit meam. *E*. Ludito legi-
 timé, absque technis ac dolo malo. *G*. Dices tibi
 rem esse cum homine probo. *E*. Sed prius audire
 cupio hujus sphaeristerii plebiscita. *G*. Quaternio
 ludum absolvit. Qui hanc lineam præterierit, in
 damno est. Reliquos limites si transilias, sine fraude
 fiet. Qui globum suo loco moverit, perdet jus fe-
 riendi. *E*. Intellego. *G*. En! Occlusi tibi portam.
E. Sed istinc te excutiam. *G*. Id si feceris, cedam
 tibi hujus certaminis palmam. *E*. Bonâ fide? *G*.
 Optimâ : non enim potes aliâ viâ, nisi sic mittas
 sphæram tuam in parietem, ut resiliat in meam.
E. Id experiar. Quid ais, bone vir? nōne depulsus
 es? *G*. Fateor : utinam tam sapiens esses, quàm es
 felix ! Sed istuc centies tentanti vix semel succes-
 serit. *E*. Imò, Si quid audes deponere pignoris,
 nisi tertio quoque experimento successerit, vinces :
 sed interim redde pactum præmium. *G*. Quòdnam?
E. Distichon. *G*. Reddam. *E*. Et quidem ex tem-
 pore. Quid arrodis unguem? *G*. Habeo. *E*. Recita
 claré. *G*. Clarissimé.

Plaudite victori juvenes hîc quotquot adestis:

Nam me qui vicit, doctior est nebulo.

Nōne distichon habes? *E*. Habeo. Sed quale abs-
 te allatum est, tale tibi referetur.

SALTUS.

PERSONÆ,

Vincentius, Laurentius.

V. Libétne decertare saltu? *L.* Ludus iste non convenit pransis. *V.* Quamobrem? *L.* Quia ventris faburra gravat corpus. *V.* Non admodum sané, qui pransi sint in pædagogio: nam hi plerunque conaturiunt, priusquam absolverint prandium. *L.* Quod igitur saliendi genus placet? *V.* Auspicemur ab eo quod est simplicissimum, à saltu locustarum, sive mavis ranarum, utrâque tibiâ; sed junctis pedibus. Qui longissimè promoverit cingulum, coronam feret. Hujus ubi erit satietas, aliud atque aliud genus experiemur. *L.* Equidem nullum recusabo genus, nisi quod geritur cum periculo tibiarum: nolim mihi rem esse cum Chirurgis. *V.* Quid si certemus unicâ tibiâ? *L.* Iste ludus est *Empusæ* valeat. *V.* Hastæ innixum salire, cum primis est elegans. *L.* Liberalius est, certare cursu: siquidem hoc certaminis genus apud *Virgilium* proposuit & *Aneas*. *V.* Verum: sed idem proposuit & castuum certamen, quo non delector. *L.* Designa stadium: hoc loco sit carcer; quercus ista sit meta. *V.* Sed utinam adesset *Aneas*, qui proponat & præmia victori. *L.* Victori abundè magnum præmium est, gloria. *V.* Victo potius dandum erat præmium, solatii gratiâ. *L.* Sit igitur victo præmium, ut lappâ coronatus redeat in urbem. *V.* Equidem non recusârim, si tu præcedas tibiâ canens. *L.* Est

L. Est ingens aestus. *V.* Nec mirum, cum sit solstitium aestivum. *L.* Præstiterat natare. *V.* Mihi non placet ranarum vita: Animal sum terrestre, non amphibion. *L.* Sed tamen hoc exercitamenti genus olim cum primis habebatur liberale. *V.* Imò etiam utile. *L.* Ad quid? *V.* Si fugiendum sit in bello, ibi potissimum valent, qui sese cursu pedum & natatu exercuerunt. *L.* Artem narras haudquaquam aspernamdam: Neque enim minus laudis est aliquando bene fugere, quam fortiter pugnare. *V.* Sum planè rudis & imperitus natandi: nec sine periculo versamur in alieno elemento. *L.* Sed assuescere oportet. Nemo nascitur artifex. *V.* At ego istius generis artifices permultos audio natasse, sed non enatasse. *L.* Experièris primum innixus suberi. *V.* Nec suberi fido magis quam pedibus. Si vobis cordi est natatio, spectator esse malo quam certator.

VENATIO.

*Paulus, Thomas, Vincentius, Laurentius,
Bartholomæus.*

P. Trahit sua quemque voluptas. Mihi placet venatio. *T.* Placet & mihi. Sed ubi canes? ubi venabula? ubi castes? *P.* Valcant apri, ursi, cervi, & vulpes; nos insidiabimur cuniculis. *V.* At ego laqueos inficiam locustis: insidiabor gryllis. *L.* Ego ranas captabo. *B.* Ego papiliones venabor. *L.* Difficile est sectari volantia. *B.* Difficile; sed pulchrum: nisi pulchrius esse dicis, sectari lumbricos,
D aut

aut cochleas; quia carent alis. *L.* Equidem malo insidiari piscibus; est mihi hamus elegans. *B.* Sed unde parabis escam? *L.* Lumbricorum ubique magna est copia. *B.* Est, si tibi velint prorèpere è terra. *L.* At ego mox efficiam, ut multæ myriades profiliant. *B.* Quo pacto? Incantamentis? *L.* Videbis artem. Imple hanc situlam aquâ. Hos juglandium summos cortices virentes confractos immittito. Hac aquâ perfunde solum. Nunc observa paulisper. Vides emergentes? *B.* Rem prodigiosam video. Sic olim, opinor, exiliebant armati ex satis serpentis dentibus. Sed plerique pisces delicatioris & elegantioris sunt palati, quàm ut escâ tam vulgari capiantur. *L.* Novi quoddam insecti genus, quotalibus insidiari soleo. *B.* Tu vide an possis imponere piscibus: ego ranis faceßam negotium. *L.* Quomodo? Reti? *B.* Non, sed arcu. *L.* Novum piscandi genus. *B.* At non injucundum. Videbis, & fateberis. *V.* Quid si nos duo micemus digitis? *P.* Ignavum est ac rusticum lusûs genus. Ad focum desidentibus magis convenit, quàm in campo versantibus. *V.* Quid si certemus nucibus? *P.* Nuces admodum pueris relinquamus: nos grandiusculi sumus. *V.* Et tamen nihil aliud adhuc quàm pueri sumus. *P.* Sed quibus decòrum est ludere nucibus, iisdem non indecòrum est equitare in arundine longa. *V.* Tu igitur præscribito lusûs genus: sequar quòcumque vocâris. *P.* Et ego futurus sum omnium horarum homo.

Euntes in ludum literarium.

Sylvius, Joannes.

S. Cur adeò curris, Joannes? J. Cur *Lepus*, ut aiunt, *pra canibus*? S. Quid hoc proverbium est? J. Quia, nisi adfuero in tempore ante recitatum catalogum, actum est de pelle mea. S. Hac quidem ex parte nihil est periculi: modò præterita est quinta. Inspice horologium: manus nondum attigit punctum, quod horam ab hora æquis spatiis dirimit. J. Quid loquebatur? S. Horam esse quintam. J. At ego vix habeo fidem horologiis; mentiuntur nonnunquam. S. At mihi fide, qui campanæ vocem audiui. J. Sed est & aliud, unde magis etiam timeam. Reddenda est memoriter hesternæ lectio, satis prolixa. Vereor, ut possim. S. Commune periculum narras: nam & ipse vix satis teneo. J. Et nōsti præceptoris favitiam. Omnis illi noxa capitalis est: nec magis parcat nostris natibus quàm si corium esset bubulum. S. Verum is non aderit in ludo. J. Quem igitur vicarium constituit? S. *Cornelium*. J. Strabum illum? Væ nostris natibus, Is vel *Orbilio* plagosior est. S. Verum dicis: & ideo non raro sum illius brachio precatus paralytum. J. Non est pium, imprecari præceptorī: nobis potius cavendum, nè incidamus in illius tyranni manus. S. Reddamus inter nos vicissim; altero recitante, altero codicem inspiciente. J. Pulchrè mones. S. Fac, præsentī sis animo: nam metus officit memoriæ. J. Facile deponerem pavorem, si nō adesset periculū.

At in tanto discrimine, quis possit esse securus animo? S. Fateor: attamen non agitur de capite, sed de parte diversa.

Alia.

Cornelius, Andreas.

C. Scitè tu quidem pingis: sed charta tua perfruit. Charta subhumida est, ac transmittit atramentum. A. Quæso, ut appares mihi pennā hanc. C. Deest mihi gladiolus scriptorius. A. En tibi! C. Hui! quā obtusus! A. Accipe coticulā. C. Utrum amas scribere cuspide duriusculā, an molliore? A. Attempera ad manum tuam. C. Ego molliore soleo. A. Quæso ut mihi describas ordine figuras elementorum. C. Græcas, an Latinas? A. Latinas primū conabor imitari. C. Suppedita chartam. A. Accipe. C. Sed meum atramentum dilutius est, subindè infusā aquā. A. At meum linteolum profusus exaruit. C. Immunge, nisi mavis immeiere. A. Imò potius rogabo alicunde. C. Præstat habere domi, quā rogare commodatō. A. Quid est scholasticus absque calamo & atramento? C. Quod miles absque clypeo & gladio. A. Utinam mihi essent articuli tam celeres! Equidem non possum dictantis vocem scribendo assequi. C. Prima cura sit, ut bene scribas; proxima, ut celeriter: *Sat citō, si sat bene.* A. Bellè. Sed istam cantionem cane præceptorī, cū dictat: *Sat citō, si sat bene.*

Brevis de copia præceptio.

Principio, Res ipsa puris, electis, ac Latinis verbis
efferenda

offerenda est : quod ipsum posse, non mediocris
 artificis est. Sunt enim permulti, qui nescio
 quomodo copiam & varietatem orationis affe-
 ctant, cum nè semel quidem rem possint aptè
 explicare. Isti, tanquam semel balbutisse sit parum,
 balbutiem suam aliis atque aliis modis reddunt
 balbutiorem, tanquam ipsi secum certamen
 susceperint, ut, quàm barbarissimè dici possit, di-
 cant. Itaque inepti synonyma quædam conge-
 runt, adeò interdum inter se dissidentia, ut ipsi mi-
 rentur, quo pacto convenerint. Quid enim absur-
 dius, quàm hominem pannosum, cui nè una qui-
 dem, quam sine pudore possit induere, sit vestis,
 subindè tamen suos pannos mutare, ac mendicita-
 tem suam pro opibus ostentare? At nihilominus
 ridiculi videntur isti varietatis affectatores, qui,
 cum barbarè semel dixerint, repetent idem
 multò barbarius, demum iterum atque iterum in-
 doctius. Hoc est, Non oratione, sed solocismis a-
 bundare. Inprimis igitur, ut dixi, res ipsa aptis at-
 que electis verbis est explicanda. Deinde, mutato-
 riis verbis utendum, siquæ, quæ idem efficiant, re-
 periantur : reperiuntur enim permulta. Denum,
 Ubi *propria* deficient, *translatiis* erit utendum,
 si modò verecunda sit translatio. Ea quoque ubi
 deerunt, si per *Activa* dixisti, ad *Passiva* reverten-
 dum erit : quæ nobis totidem orationes reddunt,
 quot ex Activis constabant. Postea, *Verba*, si liceat,
 aut in nomina *Verbalia*, aut in *Participia* commu-
 tabimus. Postremò, Ubi modò *Adverbis* in *Nomina*,

modò *Nomina* in alias atque alias partes commutaverimus, per *Contrarium* dicemus : aut *Affirmativam* orationem in *Negativam* commutabimus, aut retrorsum : aut certè, quod *Pronunciativè* dictum, per *Interrogationem* efferemus. Nunc, exempli causâ, hanc sententiam sumamus, *Literæ tuæ magnopere me delectârunt.*

L I T E R Æ.

Epistola, epistolium, scripta, schedæ, literæ.

M A G N O P E R E.

Mirum in modum, miris modis, majorem in modum, mirandum in modum, supra modum, plurimum, non mediocriter, summo opere, maximopere.

M E.

Animum meum, pectus meum, oculos meos, cor meum.

D E L E C T A R U N T.

Voluptate affecerunt, recreârunt, exhilarârunt, voluptati fuerunt, oblectârunt, voluptate perfuderunt, mellitissimæ fuerunt, jucundissimæ, &c. *A. Habes materias: Tuum erit componere. C. Experiar igitur: Faciam periculum.*

Tuæ literæ magnopere me delectârunt. Tua epistola mirificè nos exhilaravit. *A. Verte Activum in Passivum: alia erit facies. C. Dicit non potest satis, quàm tuis sim scriptis exhilaratus.*

A. Item, Per alia verba idem efficientia.

C. Tuis ex literis incredibilem cepi voluptatem. Ex epistola Celsitudinis tuæ plurimum voluptatis accepi. Non mediocrem latitiam tua mihi scripta attu-

attulerunt. Gaudio tua me scripta, quantus eram, perfuderunt. *Hic non ita liceret mutare Activa in Passiva, nisi in illo postremo, Perfusus gaudio, quod usitate dicitur. Capiebatur à me voluptas: Allatum est gaudium, non perinde usitate dixeris.*

A. *Per Afficio.*

C. Singulari voluptate literæ tuæ me affecerunt.

A. *Muta in Passivum.*

C. Tuis scriptis, incredibili sum affectus voluptate.

A. *Non parum gaudiorum tuum nobis epistolum peperit, Verte per Sum & Nomina Adjectiva.*

C. Tuæ mihi literæ multis modis jucundissimæ fuerunt.

Fuit tua illa epistola sanè quàm gratissima.

A. *Per Nomina Substantiva.*

C. Ineffabili voluptati tua nobis epistola fuit.

Incredibili jucunditati fuerunt tuæ literæ.

A. *Commuta in Negationem.*

C. Tua scripta non mediocri lætitiæ fuere. Nihil in vita tuis literis accidit jucundius. A. *Quamquam hac ratione aliquoties jam usi sumus, quæ non est negligenter prætereunda. Nam quoties Multum, Plurimum, Singulariter significare volumus, per Contrarium verbum idem efficiemus: ut, Vehementer te amat Henricus: Haud vulgariter te amat. Multum me juvat vinum: Haud parum juvat. Est vir singulari ingenio: Est vir non vulgari ingenio. Est homo doctrinâ admirandâ: Est homo non con-*

temnendâ doctrinâ. Thomas est summo apud suos loco natus: Non infimo loco natus. Augustinus eloquentissimus fuit: Non ineloquens fuit. Carneades Orator fuit nobilis: Non ignobilis, non obscurus. Et id genus similia, quæ nunquam non usu veniunt. Sed admonuisse rem clarissimam satis est. Nec te lateat, bisariam nos huiusmodi rationum genere uti: Modestix causâ, præsertim si de nobis ipsi loquamur; tum etiam Amplificandi gratiâ. Nam, Non ingratum, pro Valde gratum; Non vulgariter, pro Singulariter, rectè & venustè dicimus.

Modestix causâ.

Ego literis meis nonnullam doctrinæ sum opinionem consecutus. Semper curavi, ut in literaria gloria non postremas partes tenerem. De Amplificatione, superiora sunt exempla: nunc ad nostra revertamur. A. Nihil tuâ epistolâ unquam evênit gratius. Nulla res majori unquam voluptati fuit, quàm tua scripta. Nulla unquam ex re tantum epi voluptatis, quantum ex tuis literis amantissimis. Quomodo singula orationes superiores poterant variari per Interrogationem? C. Quid tuis literis in vita iucundius esse potuit? Quid epistolâ illâ tuâ nobis evênit dulcius? Quid ita oblectavit unquam, ut proximæ tuæ literæ? A. Hoc modo rursus singulas ferè orationes variare licebit. C. Quid deinde fiet? A. Jam paulo liberius totam orationem vertemus, in unam dictionem pluribus verbis circumloquamur. C. Dic exempli causâ. A. Quod modo per Nomen, In-

cre-

credibile, modo per *Adverbium* Incredibiliter, dictum erat, unam dictionem aliquot verbis commutavimus : Verbis consequi nequeam, quantum tuis literis sum delectatus. Et mihi scriptu, & tibi creditu perdifficile fuerit, quantæ jucunditati tua mihi scripta fuerint. Explicare prorsus nequeo, quàm sum tuis literis gavisus : *Et item in infinitum.* Rursum alio pacto : Nam hætenus & per Negationem, & per Interrogationem; postremo per Infinitas orationes variavimus. Nunc per Subjunctivas sive Conditionales variabimus hoc modo : Moriar, si unquam quicquam fuit tuis literis aut optatius, aut dulcius. Peream, si ulla res majori voluptati fuit, quàm tuæ literæ. Ità me Deus amet, ut nihil in vita tuis literis accidit jucundius. *Et item alia multa in hunc modum excogitare licebit.* C. Quid inde? Nunc ad Translationes, Similitudines, & Exempla fugiendum est.

Translatio est in his.

Accepi tuas literas, quæ mellitæ fuerunt. Nihil nisi meræ deliciæ tua mihi scripta videntur. Mera voluptas sunt tuæ literæ : *Et hujusmodi plurima.* Sed cavendum est, nè obsoletis aut durioribus translationibus utamur, quale illud est,

Juppiter hyernas canâ nive conspuit Alpes.

Et quale est illud, *Cæna eorum scriptorum me suavissimis epulis refecit.*

Compa-

Comparatio à Simili.

Tua scripta omni vel ambrosiâ vel nectare suaviora fuere. Literæ tuæ quovis melle mihi fuere dulciores. Epistola humanitatis tuæ, & siliquam omnem, & mel Atticum, & saccharum omne, nectar, ambrosiâque deorum longè superavit. *Hic quicquid dulcedine nobilitatum est, in medium adduci potest.*

Ab Exemplo.

Nunquam adducar, ut credam Hero Leandri sui literas aut majore voluptate, aut pluribus osculis accepisse, quàm tuas accepi. Vix crediderim aut Scipionem eversâ Carthagine, aut Paulum Emiliū capto Perseo, magnificentiorem egisse triumphum, quàm ego, simulac suavissima tua scripta tuus mihi tabellarius reddidit. *Hujusmodi tum ex fabulis, tum ex historiis infinita possunt inveniri. & Physica verò sumuntur rerum similitudines, quarum quamplurimarum naturas memoriter tenere necesse est. Nunc, si libet, in alia sententia tentemus.*

Nunquam, dum vivam, tui ero immemor.

Semper, dum vivam, tui meminero. Quoad vivam, nunquam me tui capiet oblivio. Prius vivere definam, quàm tui meminisse.

Per Comparisonem.

Si umbram corpus poterit effugere, & hic animus tui quibit oblivisci. Tui memoriam nè Letæus quidem amnis poterit abolere.

Præterea, Per aduocat, aut more poetico.

Per Contraria.

*Dum juga montis aper, fluvios dum piscis amabit.
Antè leues ergò &c.* Quæ non est multi negotii excogitare. Verùm nè immodici videamur, his in præsentia contenti simus. Aliàs, si voles, copiosius hac de re colloquemur. C. Ego te, *Augustine*, jam planè exhaustum putabam. Sed tu, præter expectationem, novum thesaurum indicasti: quem si pergas explicare, nox antè occupaverit, quàm tibi eadem de re desint verba. A. Si ego hoc medioeri & doctrinâ & ingenio præsto, Quantum *Ciceronem* ipsum valuisse credis, qui cum *Roscio* histrione certasse legitur! Sed Sol nos reliquit. Humescit cælum. Præstat imitari aviculas, rectoque ac lecto nos condere. Proinde vale, mi *Christiane* suavissime, in crastinum. C. Tu itidem bene valet, *Augustine*, omnium doctissime.

Joannis Textoris viri doctissimi Comædia.

P E R S O N Æ,

Juvenis, Pater, Uxor juvenis.

J. Amabò pater, agé: Scis quid agendum mihi fiet, quò minùs vitam hanc breviusculam & bullâ fragiliorem in ærurnis degero? P. Quid, inquâ, tibi est animi? Gauderem, si quid facerem quod tibi non esset molestum. J. Verùm ego te eam ob rem consultum volui, quoniam jam ex Ephebis excessi; ut mihi ætatis propecta aperires, quod mihi factu videres utile. P. Nihil, fili, magis in rem tuam esse conspicio, quàm ut ludû sequare literarium. J. Non,

si clamando medius crepueris, istud in animum
 inducas meum, pater. *P.* Quidni induxero? *?* Pol
 literis nihil unquam magis odiosum mihi visum
 est. *P.* Quid ita? *?* Ut enim opulento homini ser-
 vitus dura est: ita & delicato corpori odiosa scho-
 laris disciplina. *P.* Odiosa! *?* Odi ædepol. *P.* Quod
 ejus rei fecisti periculum? *?* Ex aliis herede peri-
 culum feci, atque iis potissimum qui in Pædotriba-
 rum carceribus & moletrinis aliquandiu fuere re-
 licti. *P.* Illucne miseriarum aliquid esse dicunt?
? Quin ipsam esse Miseriam dicunt. *P.* Ain' verol
? Aio enimvero. *P.* Quid causæ est? *?* Aiunt mol-
 licella corpuscula noctes & dies flagris illuc con-
 tundi, cruscule ipsa pedum tenus denudari. *P.* Ai-
 untne esse ullum veniæ locum? *?* Nullum herede,
 sed quotidie morbos augeri. Puerulorum scapulis
 undantes sanguinis rivos ubertim elici dicunt,
 ipsosque interdum non prius ejulantes relinqui,
 quam spiritum penè emiserint. *P.* Istud probæ in-
 dolis adolescentibus fieri non dicunt. *?* Nullum
 esse discrimen asserunt: eadem est præceptorum
 in omnes torvitas, idem furor, eadem violentia.
P. Erras, si credis, fili. *?* Ædepol & credo, pater.
P. Hoccine credibile est, quenquam esse tantæ fe-
 ritatis ludimagistrum, qui infantulos ad mortem
 usque verberet? *?* Credibile non putâssem, pater,
 nisi nuper unum plagis pessimè confectum pro-
 nus inhumari vidissem. *P.* Morbo fortasse labora-
 rat, & agritudini succubnerat. *?* Nullum medius-
 sedius morbi contagium senserat. *P.* Quonam igitur

tur modo periisse dicunt? *¶* Dicunt, à leoninæ tor-
 vitatis sanguinario præceptore flagris primò cru-
 entatum, demum pedibus miserè conculcatum, po-
 stremò in parietes (dictu horrendum) impetuosè
 jaculi more contortum. *P.* Erras, inquam, si credis,
 fili. *¶* Nec erro & depol, & credo, pater. *P.* Aliter
 tibi persuadeas velim. *¶* Pol, Non, si *Demoſthenes* &
Tullius adfuerint, mihi unquam persuaſerint. *P.*
 Saltem id patris vel mandato, vel precibus condo-
 nes. *¶* Pater, Quicquid aliud voles impera; manda-
 tis tuis stetero: sed quòd scholas ingrediar, & fe-
 rulæ me submittam, non obediam, etsi me pugnis
 tuis interficias. *P.* Hei, fili! *¶* Tuus hercle *Filius*.
 Sed *Pater* non esses, si in istud me compelleres pi-
 strinum, ubi me minutatim discerpendum conspi-
 cias. *P.* Discerpendum conspicerem! Istuc nun-
 quam vellem excogitare. *¶* Missa istac faciamus
 velim, pater: siquidem mihi nauscam excitant.
P. Quid igitur aliud feceris, quò tibi victum qua-
 rites? Vis militiam sequendo Trojanorum vel Ro-
 manorum numero conscribi? *¶* Deterius loque-
 ris: Nullum officii genus mihi gratum est, quòd
 plagis & vulneribus sit obnoxium. *P.* Aliquid
 agas oportet. Vis, instar eorum qui latrinas ex-
 hauriunt, inhonesto victitare lucro? *¶* Annon te
 tui pudet, qui filium eò deprimi velis? *P.* Eò de-
 primi nolim. Quoniam tamen scriptum est, *Qui*
non laborat, non manducet: aliquid agas expedit.
¶ Pater, vis in verba pauca tibi conferam, quid
 sit, quod me titillet maximè? *P.* Volo. *¶* Votis
 meis

meis non acquiesces. *P.* Forſitan. *I.* Sed dic boni
 fide, quaſo: Acquieſces? *P.* Si factu juſtum fuerit,
 quod petveeris. *I.* Juſtum factu putes & licitum.
P. Nunc igitur petas. *I.* Cùm ſim formâ adeo venu-
 ltâ & liberali, ut nihil ſuprà uxorem velim ducere.
P. Papæ! Quid audio! *I.* Hoccine acquieſcendi
 primordium? *P.* Heu juvenem delirū! *I.* Nefcio quid
 facturum ſim, quod ſtomachum tuum delectet. *P.*
 Uxorem quaeris, miſerrime Nigot! Quid aliud eſt,
 quàm jugum & onus appetere? *I.* Sit onus; eſto
 ducam tamen, ſi permittis. *P.* Id meo non fiet con-
 ſilio. *I.* Saltē nè reluctêris. *P.* Non reluctabor: ſed,
 ſi ſtultitiæ tuæ te pœniteat, neminem præter te
 unū arguas. *I.* Mea *Camilla*, ſopitine quieſcūt anti-
 qui amores noſtri? *U.* Meus quotidie augeſcit. *I.* Et
 meus augmentum ſuſcipit. Jam, ut aliquando his,
 quæ amantes duriter excruciant, finem impona-
 mus; ad connubia deſcendamus. *U.* Perplacet. *I.*
 Hunc ego annulum in amoris perpetui pignus con-
 fero. *U.* Hoc egomet fidei xenium tibi præſto. Jam-
 jam, ut moris eſt, præbyterū adeamus, qui nos in-
 diſſolubili vinculo copulet. *U.* Adeamus. Valet
 ſpectatores tâtisper, dum è Templo redierimus. *P.*
 O perdeliram juvenum vecordiâ! O inopes conſilii
 animos, qui, parentibus invitis, ad protogamiam,
 ſeu primas nuptias accedunt, miſeriarum & facti-
 onū ignari, quas affert Conjugalis thalamus; labo-
 rum inexperti, quos nutriendorum liberorum ſum-
 ptus expetit; impendiorum neſcii, quæ domeſtica
 neceſſitas exigit! Hinc uxor oblatrat, hinc in cu-
 nabilis

habulis vagiūt infantes; hinc aliquantō provec-
tores, corvorum more, cibum appetunt, hinc nun-
dinæ maritum ad quæstum vocant. Voluit tamen
fatuellus meus filius, dissuadente frustra parente,
uxorem ducere, putans lætitiā illam, quæ primo
nuptiarum die titillat, perpetuam fore. Verūm
experietur quod scripsit Hyponactes, *Duos tantūm
dies uxoris esse dulcissimos, Nuptiarum videlicet,
& Mortis*. Experietur, inquam, verum: Dier,
videlicet *Nuptiarum*, multorum malorum initium.
Appetētque, ut opinor, tempus, quo sibi accidisse
velit, quod *Enpolidi* & uxori contigisse asserit
Ovidius: quos primā nuptiarum nocte ruinā lecti
interfectos his asserit versibus,

Sit tibi conjugii nox prima, novissima vita.

Enpolis hoc periit & nova nupta modo.

Sed adesse video meum uxorium fatuellum
cum sponfa. Ego igitur hīc tantisper quiescam,
donec viderō quo more vnā vixerint. *I.* Uxor
mea. *V.* Mi marite. *I.* Quanta est in conjugio
voluptas! *V.* Quām vehemens et suavis amor!
I. Quot concharum oscula! *V.* Quot risus! *I.* Ma-
ritus cum uxore oblectatur. *V.* Vxor cum marito
ridet. *I.* Vnā compótant. *V.* Vnā comedūt. *I.* Quis
igitur nuptias vituperet? *V.* Quis *Aristoteli* non
condescendat in *Ethicis* scribenti, *Viro politi-
co ducendam esse uxorem, non solum liberorā,
sed victūs, & auxilii causā?* *I.* Quis cum *He-
rocle* non fateatur, *Genus hominum sociale esse,*
ipsum

ipsius autem societatis principium esse conjugium, quo neque civitas consistere, neque domus perfecta potest. U. Pythagoras, Socrates, Crates etiam, qui tenui suppellectile fuere, ut à majoribus meis accepi, uxores duxerunt, eisque cohabitavere; nec impedimento esse philosophiæ putaverunt. I. Quid, quæso, secundum naturam magis est, quam uxorem ducere? U. Facebant igitur, qui nuptias velut periculosum aliquid respuunt. I. Facebant, qui ducendam non esse uxorem dicunt. U. Sol heus marite! Hoc nuptiarum die laute & genialiter vivimus: Quid verò die crastino comedemus? J. Jam quæ futura sint prospicis? U. Nisi id in rem meam fore conspicerem, quæ futura sint non contemplerer. Opus est igitur, ut tête operi accingas, quò nostrum utique victum quærites. J. Mènt' discruciare jam quæritas? U. Quid! Discruciare! Sed nostræ duorum utilitati consulere velim. Propera igitur, quicquid feceris. I. Aliquandiu saltem adhuc requiescere permittas. U. Vñ nos inediâ confirmi? J. Nolim. U. Propera igitur, inquā: secus, ignaviam tuam mihi non placere, periculum feceris. J. Marito molesta esse jam incipis! U. Quid hic verborum est? Satisne tibi videor oblocuta, miserrime? I. Heu voluptas! Ut nūquam es perpetuo bona! U. Nullum ergo mandatis meis locum relinqueris? Vapula. I. Hei, mea uxor! Nè tam duriter in me sis: quicquid voles, exequar properé. U. Hastillas humeris superpone, ac lignum venale compositum deferas, quò nostrum utrique victum quærites.

tites. Perge *Nigor*. J. O quàm miseri sunt, qui uxo-
 ribus suis nubunt! miseri, quibus uxores imperant!
 Verum nunc experior, quod mihi pater prædixe-
 rat, Multas in matrimonio esse misérias. Miserum
 me! Quid agam? Si domum nummis vacuus redie-
 ro, fanatica illa muliercula duriter me jugulabit.
 Heus tu, qui propinquus hîc astas, hoc me exoneret
 ligno, stipemque aliquam mihi conferas: secus ho-
 die postremum me vides. Nunc partâ pecuniâ ad
 uxorem redeo. Hem uxor! Adest diutnum lucrum.
 U. Id tantum nobis comparâsti, sceleratissime *Ni-
 gor*! Vapula, vapula. J. Pol ego plura non perferam.
 U. Insurgis in me, nefarie! Ego tibi sanè faciem
 unguibus deformabo. J. Hei uxor! Sit saltem veniæ
 locus: nunquam in flagitia reverti mihi continget.
 U. Surge igitur. J. Faciam, quicquid jusseris. U. A-
 quam situlis exantlatus propera. J. Dicto citius
 pareo. Hei! Quàm miseri sunt, qui uxoribus suis
 nubunt! Vellem primo nuptiarum die me subita-
 neâ morte consumptum fuisse. Hei misero mihi!
 Quid faciam? Redeo, uxor; aquam affero. U. Hem!
 Quid hîc lacrumarum est? J. Non lugeo. U. Non,
 si sapias. Telam hanc ad rivum lavatum propera.
 J. Næ, uxor, pareo. U. Propera, inquam. J. O infor-
 tunatam maritorum conditionem! Vellem me ter-
 râ absorptum, cum mater me peperit. Quid faci-
 am? Quò me vertam? Miserum me, qui hanc muli-
 erculam in uxorem duxerim! Redeo, uxor; mun-
 dam refero. U. Scelette, cur labeculam hanc non
 abluisti? Vapula. Tu tantisper, dum rure rediero,

domi remane, ac me ibidem opperire: & cave, si
 pedem commutaveris. J. Ah pater, pater! P. Ah
 fili, fili! J. Verum nunc experior, quod futurum
 prædixeras. P. Quid illud? J. Permultas in matri-
 monio esse miseras. P. Periculum fecisti? J. Plus
 satis expertus sum: Fanatica uxor mea scapulas
 flagris mihi mutilavit: neque magis mutire licet,
 quam si lapideus essem. Ejus mandatis parere co-
 gor: vellem me primo nuptiarum die terrâ fuisse
 absorptum. P. Tu, quoniam consilio meo acquie-
 scere recusasti, perpetere quicquid meritò pateris.
 Nam, quod pertulisti, nihil est: longè plura passurus
 es. Quòd si soli tibi id contingere cogitas,

audi turbulentam Socratis *Xantip-*

pen: Audi quibus convitiis

maritum insectetur,

& obtundat.

F I N I S.

JOAN.

JOANNIS TEXTORIS
DE PACE
CARMEN.

Agricola, pigris infundite semina campis,
Ut vobis duplex fœnus arista gerat.
Reptile cornigeris invertite bobus aratrum,
Torpentes itidem vomer hincet agros:
Et cùm protulerint flavi sua gramina culmi,
Jugera productis tunc spoliare comis.
Nec vos mortiferi turbent incendia belli:
Omnia pestifera semina litis eant.
Infernas te, Persephone, comitatus ad umbras
Mars habitat Stygii carceris exilium.
Præteritis Bellona jacet viduata triumphis,
Et veteris sceptrum perdidit imperii.
Pax (hominum votis quoties quesita!) resurgit,
Et capit auricomi solis utramque domum:
Nec modica patitur scintillam vivere litis,
Quin terras omnes imperiosa tenet.
Dicite Io Juvenes: redeunt Saturnia regna,
Vênit & antiquæ religionis honos.
Ecce! Hilares suavis tendit Concordia pennas,
Vernaque Cecropiæ crescit oliva deæ.
Claudite, Romulide, Jani modò templa bisfrontis;
In media captus langueat Aedæ furor:
Innumerisque etiam vinctus post terga catenis
Sanguineo rabie percitus ore fremat.
Tu modò Lemniacis requiem concede ministris,
Ferreæ cæligena qui facis arma Jovi:

Nil opus est missâ Parthi post terga sagittâ,
Tela nec inflexis arcubus acta juvant.

Penthisilëeam nec opus vectare securim,
Quâ levis Harpalice Thermodoonta secat.

Saxea nil profunt Balearis verbera funda,
Nil quæ fulminiger projicit arma Tonans.

Nil opus abjectis corpus defendere telis;
Compressam galeâ nil onerâsse comam:

Nec juvat aëriis componere turribus ignes,
Aut tacitas summis turribus excubias:

Nec tereti fas est portas occludere ferro.
Proditor à tutis urbibus hostis abest.

Dicite Io, Juvenes; latum Pæana canamus:
Mascula cœlitibus ponite thura Deis.

Innocua siquidem venerunt tempora pacis;
Mortua sopita semina litis eunt.

Per vicos celebres, per compita spargite flammâs;
Suavidicis nubes tangite carminibus:

Depositoque metu ferratas pandite portas;
Exulet à veteri Marspiter imperio.

Neptuni bellator equus concessit olive;
Palladis arma tacent: Pax diadema capit.

Pax capit imperium; Mavors discessit ad umbras:
Discessit Mavors; Pax capit imperium.

DIALOGUS PUERI

& Præceptoris.

Quid faciendo vitam æternam possidebor?
Pr. In Lege quid scriptum est? Quomodo legis?

egis? *Pn.* Diliges Dominum Deum tuum, ex toto corde tuo, ex tota anima tua, ex omnibus viribus tuis, ex omni mente tua, & Proximum tuum sicut Teipsum. *Pr.* Rectè judicâsti : hoc fac, & viver. *Pn.* In his duobus mandatis, totâne Lex pendet, & Prophetæ? *Pr.* Maximè : qui enim diligit Proximum, Legem implevit. Nam illa, Non occides, Non furaberis, Non adulteraberis, Non falsum testimonium dices, Non concupisces rem Proximi tui, & si quod est aliud præceptum, in hoc sermone summam comprehenditur, Diliges Proximum tuum sicut Teipsum. *Pn.* Non potest amor Dei subsistere sine dilectione Proximi? *Pr.* Nequaquam. *Pn.* Cur non? *Pr.* Nam qui habuerit substantiam mundi, & viderit fratrem suum egentem, & clauferit viscera sua ab eo, quomodo charitas Dei manet in eo? Ad hæc, dicit Joannes Evangelista, Si quis dixerit, Quoniam diligo Deum, & fratrem suum oderit, mendax est. Qui enim non diligit fratrem suum, quem vidit, Deum quem non vidit, quomodo potest diligere? Quia Deum nemo vidit unquam. Si igitur, inquit, esurit inimicus tuus, pasce illum; Si sitit, da illi potum : hoc enim si feceris, carbones ignis coacervabis in caput illius; & Dominus reddet tibi. Ideo hoc præceptum habemus à Deo ; ut, qui diligit Deum, diligat & fratrem suum.

DECEM DEI VERBA,

sive Præcepta.

Mente Deum totâ venerare, & semper adora.
 Non jures frustra sanctissima numina Divum.
 Hinc caveas festis quicquam exercere diebus
 Quod vetitum est. Magno pius affice honore parentes.
 Non hominem occide. Nunquam furare. Malignus
 Esse cave testis. Necnon bonus effuge lectum
 Concupere alterius, tadas fœdare jugales:
 Non modò, Nè turpis sis, Lege juberis, adulter;
 Sed nè nupta quidem alterius tibi mente petatur.
 Cuncta aliena, bonus quò sis, cupiisse caveo.

Adversus Calumniam Hendecasyllabi Pha-
 leucii per Nicolâum Ditricum.

Doctorum haud lacerare me libellos
 Quisquam existimet: at capaciorem
 Ætati solidos manere nôrit.

Tantum hîc effigiare crassiores
 Sub primis pueros studemus annis.

Quam frugem facilè è suis libellis
 Excerpi patientur, illa primùm
 Qui scripsêre. Igitur rogo, protervos
 Dentes, Zoile, comprimas. Licebit
 Uti tramite cuique promptiori,
 Cui servire nequit brevis tabella hæc.

Σάρτῃν ἢν ἑλᾶχας μέμνησο κοσμεῖν.

Ad bonas literas Alphabetica adhortatio, per Cor. Craphturnum.

TRIMETRI.

A Gè heus puer, bonas capesse litteras.
 Bona bonum reddent virum te littera.
 Cunctas opes superant bona undique littera.
 Diis proximum dabunt bona te littere.
 Expers earum quisquis est, meritò est pecus.
 Famam bona pulcherrimam addunt littera.
 Gratia omnibus, nòrunt bonas qui litteras.
 Homo absque litteris, caro est sensu sine.
 Juventa litteris adest semper virens.
 Κακὴ bonis litteris abest corruptio.
 Lippus, vidensque cecus est, litteris carens.
 Mentem excolunt rudem elegantes littera.
 Nihil scit is, nescit bonas qui litteras.
 Odit bonum omne, odit bonas qui litteras.
 Penetrant Olympum atque omnem abyssum littera.
 Quamcunque commonstrant tibi artem littera.
 Rerum omnium scientia est in litteris.
 Siqua hìc beatitas, ea est in litteris.
 Tu litteras habes? Habeas bona omnia.
 Vis esse clarus? Nobiles disce litteras.
 Χαεὶν animi queris? Bonas pete litteras.
 Ὅτις τὰ πάντα bona expetenda littera.
 Ζὼν perennis tibi paratur litteris.

Ad

Ad virtutum studia adhortatio.

Qui messe in tenera frumentum colligit, heres
 Ille quidem est prudens, est probus, est sapiens.
 At verò totam aetatem qui stertit, hic atram
 Turpiter in famam, ac dedecus omne ruit.
 Collige, scite puer, dum tempus, collige fructus:
 Virtutum est studium te dato, parve, novus.
 Sic honor haud parvus, sic ingens gloria tecum
 Semper erit: Contra, Praegravis usque pudor.
 Nunc tua messis adest, tua nunc tibi volvitur aestas,
 Dum vigor est animo, dumque juventa vires.

FINIS

